



# Opinieonderzoek standaard en verduurzaming

Rapport I&O Research

# Colofon

**Uitgave**

I&O Research  
Piet Heinkade 55  
1019 GM Amsterdam

**Rapportnummer**

2023/concept

**Datum**

juni 2023

**Opdrachtgever**

Natuur & Milieu

**Auteurs**

Jord van Beek  
Bram Wolf

**Copyright**

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.



# Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Samenvatting</b>	<b>4</b>
	Aanleiding en onderzoeksopzet	4
	Nieuwe standaard verwarmingsinstallaties	5
	Energierkening	6
	Maatregelen en belemmeringen	6
<b>2</b>	<b>Inleiding</b>	<b>10</b>
2.1	Inleiding en achtergrond	10
2.2	Onderzoeksdoelstelling	10
2.3	Methode en respons	11
2.4	Leeswijzer	12
<b>3</b>	<b>Algemene situatie</b>	<b>14</b>
3.1	Twee op de drie maakt zich zorgen over klimaatverandering, maar niet iedereen ziet een rol voor zichzelf weggelegd	14
3.2	Aandeel warmtepompen nog laag	15
3.3	Onzekerheid over energiekosten en de invloed van een warmtepomp	15
<b>4</b>	<b>Maatregelen en belemmeringen</b>	<b>18</b>
4.1	Iedereen verduurzaamt, maar niet even snel	18
4.2	Financiële situatie	21
4.3	Veel twijfel over overbelasting van het stroomnet in de buurt	24
4.4	Grootste verantwoordelijkheid ligt bij de eigenaar, ook rol voor overheid weggelegd	25
<b>5</b>	<b>Nieuwe standaardverwarmingsinstallaties</b>	<b>26</b>
5.1	Veel onbekendheid over nieuwe standaard	26
5.2	Beoordeling nieuwe standaard	30
5.3	Redenen voor weerstand	33
<b>6</b>	<b>Conclusie</b>	<b>37</b>
<b>A</b>	<b>Respons naar achtergrondkenmerken</b>	<b>39</b>
<b>B</b>	<b>Gebruikte vragenlijst</b>	<b>42</b>
<b>C</b>	<b>Tabel verandering mening v20&amp;v21</b>	<b>49</b>



# 1 Samenvatting

## Aanleiding en onderzoeksopzet

In dit onderzoek wordt gekeken naar de drijfveren en belemmeringen die mensen ervaren rondom het verduurzamen van hun woning en wordt specifiek gekeken naar de kennis die mensen hebben over de standaard die in 2026 ingaat. Hierbij wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen huurders, kopers met een vve (Vereniging van Eigenaars) en kopers zonder een vve.

Dit leidt ons tot de centrale onderzoeksvraag:

*“Wat weten Nederlanders over de aangekondigde verwarmingsstandaard en hoe kijken zij aan tegen de verduurzamingsopgave?”*

Bij het trekken van de steekproef is geselecteerd op woonsituatie (huur, koop met vve en koop zonder vve) zodat we van elke woonsituatie genoeg respons hebben om betrouwbare uitspraken over te kunnen doen. Bij het trekken van de steekproef is rekening gehouden met leeftijd, geslacht en regio. Dataverzameling liep van 9 tot en met 22 mei 2023.

Omdat deze verschillende woonsituaties zo van invloed zijn op de mate waarin mensen hun woning kunnen verduurzamen, is ervoor gekozen om voor dit onderzoek niet te kijken naar een representatieve groep Nederlanders, maar in plaats daarvan een gestratificeerde steekproef te trekken. Het argument hiervoor is dat ‘de Nederlander’ naar ons idee geen goed beeld geeft voor de verduurzamingsopgave in Nederland. Dit is geen homogene groep die dezelfde motivaties en belemmeringen ervaart en voor hun belemmeringen is er ook geen ‘one size fits all’ aanpak mogelijk. Daarom kijken we naar afzonderlijke groepen Nederlanders, gebaseerd op hun woonsituatie.

Doordat we de steekproef expres hebben gestratificeerd op woonsituatie, is dit per definitie geen representatieve groep Nederlanders. Er zijn geen populatiecijfers bekend voor ieder van de drie woonsituaties die we onderscheiden, waardoor het niet mogelijk is een weging toe te passen op ieder van deze afzonderlijke groepen. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen dat de ‘huurders’ in dit onderzoek representatief zijn voor alle huurders in Nederland. Er is echter ook geen reden om aan te nemen dat dit niet zo is. Door bij het trekken van de steekproef rekening te houden met de landelijke verdeling in geslacht, leeftijd en regio, proberen we de drie groepen respondenten zo representatief mogelijk te houden. Doordat de gehele steekproef niet representatief is voor alle Nederlanders, gebruiken wij de term 'respondenten' in dit rapport.

## Algemene situatie

Klimaatverandering is een onderwerp dat leeft onder de respondenten, bijna negen op de tien respondenten (87%) zeggen op de hoogte te zijn van de effecten van klimaatverandering. Slechts 2 procent geeft aan hier niet van op de hoogte te zijn. Twee op de drie respondenten geven ook aan zich zorgen te maken over klimaatverandering.

Niet iedereen die zich zorgen maakt over klimaatverandering ziet ook daadwerkelijk een rol voor zichzelf weggelegd om hier iets mee te doen. Huurders zijn het vaker (helemaal) oneens met de





stelling dat hun eigen acties invloed kunnen hebben op klimaatverandering dan kopers. Een logische verklaring hiervoor is dat zij vanwege hun woonsituatie minder in staat zijn om zelf verduurzamende maatregelen te treffen. Huurders maken zich namelijk in gelijke mate zorgen over klimaatverandering als kopers.

Het aandeel respondenten dat nu al een (hybride) warmtepomp heeft, is in totaal 6 procent. Er zit geen verschil tussen de verschillende woonsituaties voor het hebben van een (hybride) warmtepomp.

### **Nieuwe standaard verwarmingsinstallaties**

Minder dan een kwart van alle respondenten (24%) zegt bekend te zijn met de nieuwe standaard verwarmingsinstallaties die ingaat in 2026. Vier op de tien respondenten hadden daar op het moment van uitvragen nog niet eerder van gehoord. De overige 36 procent geeft aan er wel iets over gehoord te hebben, maar niet precies te weten wat het inhoudt. Huurders zeggen vaker dat ze niet op de hoogte zijn van de standaard dan kopers. Ook jongeren (18-34 jaar) en respondenten met een lager inkomen zeggen vaker niet op de hoogte te zijn van de standaard. Er zijn geen verschillen tussen hoger en lager opgeleiden.

Vervolgens is respondenten gevraagd uit te leggen wat de nieuwe standaard volgens hen inhoudt. In totaal heeft 31% van de respondenten het goede antwoord gegeven, tegenover 37% die een fout antwoord heeft gegeven en 32% die zei het echt niet te weten. Van de respondenten die eerder al aangaf bekend te zijn met de nieuwe standaard, heeft ongeveer de helft (53%) het goede antwoord gegeven. Waarschijnlijk is dit nog een overschatting, omdat hier ook respondenten tussen kunnen zitten die het goede antwoord toevallig hebben gegokt.

Ook wanneer de standaard precies in zal gaan, is voor veel respondenten niet bekend. Iets minder dan de helft van hen (46%) heeft geantwoord dat ze het echt niet weten. Van de respondenten die wel een jaartal hebben ingevuld, heeft ongeveer drie op de tien (31%) het goed. Dit komt neer op ongeveer 17 procent van het totale aantal respondenten. Hoewel 2026 wel het vaakst gekozen jaar is, hebben meer respondenten een ander jaartal ingevuld dan dit. Ook van de respondenten die aangaven bekend te zijn met de standaard (en een jaartal hebben ingevuld), had minder dan de helft (44%) het jaartal goed. Naast 2026 worden 2025 en 2030 vaak genoemd als jaar waarin de nieuwe standaard ingaat.

Respondenten is gevraagd om te beoordelen wat zij van de nieuwe standaard vinden, op basis zoals die volgens hen zou zijn. Vervolgens hebben alle respondenten een korte tekst met uitleg over de nieuwe standaard gekregen, waarna hen nogmaals gevraagd is om deze standaard te beoordelen. Respondenten die aangaven nog niet eerder van de standaard gehoord te hebben, kregen alleen de tweede vraag, die ook aan de respondenten werd gesteld die wel eerder van de standaard hadden gehoord. Eén op de drie respondenten kijkt positief aan tegen de standaard zoals die volgens hen zou zijn. Ongeveer een kwart (24%) kijkt hier negatief tegenaan. Van alle respondenten die na het lezen van de uitleg een beoordeling moesten geven, vindt ongeveer vier op de tien respondenten het positief, en twee op de tien respondenten het negatief. Over het algemeen zijn respondenten iets positiever nadat zij de uitleg over de standaard hebben gelezen. Van de respondenten die zowel een beoordeling vóór als na het lezen van de uitleg moesten geven, heeft 18 procent een positiever oordeel gegeven na het lezen van de tekst, terwijl 8 procent juist een negatievere beoordeling heeft gegeven.



Er zijn geen significante verschillen in de beoordeling van de standaard tussen respondenten die een verkeerd beeld hadden van wat de nieuwe standaard inhoudt en de respondenten die hier een goed beeld van hadden. Deze resultaten suggereren dus niet dat een negatieve beoordeling van de standaard komt doordat de respondenten een verkeerd beeld hebben van wat die standaard inhoudt. Ook een verkeerd beeld van wanneer de standaard ingaat, lijkt geen effect te hebben op de beoordeling.

Het resultaat dat een verkeerd beeld van de nieuwe standaard niet samenhangt met de beoordeling ervan, lijkt in te gaan tegen de eerder gevonden resultaten dat respondenten hun beoordeling aanpassen na het lezen van de uitleg over de standaard. De resultaten laten zien dat de respondenten in dezelfde mate hun beoordeling aanpassen, ongeacht van het beeld wat zij hadden van de standaard. Dat betekent dat er in de uitleg die de respondenten gelezen hebben, waarschijnlijk andere informatie staat waardoor zij hun mening hebben bijgesteld.

In een open vraag kregen respondenten de ruimte om toe te lichten waarom ze positief of negatief tegenover de nieuwe standaard staan. De belangrijkste redenen waarom respondenten negatief tegenover de nieuwe standaard staan, zijn dat zij dit te duur vinden (of dat tenminste verwachten), het geen haalbare optie zou zijn, (hybride) warmtepompen helemaal niet duurzaam zouden zijn of in ieder geval minder schoon/goed zouden zijn dan aardgas en dat men niet gedwongen wil worden om aanpassingen te moeten maken. De respondenten die positief tegenover de nieuwe standaard staan, noemen vaak als reden dat alle kleine beetjes helpen, er echt (nu) iets moet gebeuren en dat alles wat goed is voor het klimaat/milieu een stap in de goede richting is. In contrast met de respondenten die negatief tegen de nieuwe standaard aankijken, noemt deze groep juist dat dwang goed is omdat er anders niks gebeurt.

### **Energierkening**

Ongeveer evenveel respondenten hebben momenteel een vast energiecontract als een variabel energiecontract. Wanneer we echter vragen naar wat voor type energiecontract men graag zou willen, zien we een grote voorkeur voor vaste energiecontracten. Dit suggereert dat er op dit moment vooral behoefte is aan stabiliteit van de energierekening. De voorkeur voor een vast energiecontract is niet afhankelijk van de woonsituatie of het inkomen van de respondenten, al zijn respondenten die boven modaal verdienen in iets hogere mate tevreden met hun huidige variabele energiecontract dan respondenten die modaal verdienen.

Dat mensen liever een vast contract willen is mogelijk te verklaren door de volatiliteit op de gasmarkt en de gevolgen daarvan op hun energierekening. Op de stelling of respondenten zich zorgen maken over de invloed van de veranderende energieprijzen op hun energierekening geeft ongeveer zes op de tien (58%) aan dat ze zich zorgen maken.

### **Maatregelen en belemmeringen**

Het overgrote deel van de respondenten heeft in de afgelopen twee jaar een aanpassing aan hun woning gedaan om te verduurzamen. Echter, niet iedereen heeft dezelfde mogelijkheden om te verduurzamen. Dit zorgt ervoor dat sommigen grotere stappen hebben kunnen nemen om te verduurzamen dan anderen. Dit hangt samen met twee belangrijke factoren:



1. financiële mogelijkheden;
2. eigenzeggenschap over de woning.

De kleinere aanpassingen, ook wel de 'quick fixes' genaamd, zijn voor (bijna) iedereen mogelijk. Dit zijn aanpassingen als LED-verlichting en kierdichting. Dit zijn geen enorm ingrijpende aanpassingen om te verduurzamen. Het zijn met name de grote, ingrijpende aanpassingen waarbij woningbezit een rol gaat spelen. Zo heeft ongeveer één op de drie kopers zonder vve in de afgelopen twee jaar hun woning geïsoleerd en/of zonnepanelen genomen, tegenover minder dan 20 procent van huurders en kopers met een vve. Voor kopers in een vve-constructie blijkt het lastiger om gemakkelijk zonnepanelen te nemen dan voor kopers zonder vve. Ook isolatie, elektrische luchtkoeling, een elektrische zonneboiler en een warmtepomp zijn aanpassingen die kopers zonder vve vaker hebben uitgevoerd dan kopers met vve.

Huurders en kopers (met of zonder vve) hebben het afgelopen jaar in dezelfde mate hun thermostaat lager gezet, douchen korter en verwarmen minder ruimten. Het verlagen van de aanvoertemperatuur van hun verwarmingsinstallatie is vaker gedaan door kopers zonder vve. Met de wisselende energieprijzen en de zorgen die respondenten zich maken om de invloed daarvan op hun energierekening, kan het zijn dat respondenten dit voornamelijk gedaan hebben om geld te besparen. Bij kopers die zich geen zorgen maken om de invloed van energieprijzen op hun energierekening lijkt verduurzamen vanuit een niet-financieel motief een rol te spelen.

We hebben respondenten gevraagd wat zij nu al zouden kunnen en willen ondernemen om hun woning te verduurzamen en vervolgens deze zelfde vraag, maar dan wanneer geld geen rol zou spelen. Zonnepanelen, isolatie en een warmtepomp zijn duidelijk de drie aanpassingen die respondenten het liefst zouden doen als geld geen rol zou spelen. Ongeveer één op de drie respondenten geeft aan dan een warmtepomp te willen. Dit staat in contrast tot de respectievelijk 15 procent die zegt dit nu al te kunnen en willen doen. Voor een groot deel van de respondenten zijn financiële beperkingen op dit moment waarschijnlijk een te grote drempel.

De respondenten die nu al aangeven aanpassingen te kunnen en willen doen, zijn vaker kopers (meestal zonder vve) dan huurders. Huurders en kopers met vve geven vaker aan niks te willen doen, ook als geld geen rol zou spelen. Hier speelt eigenzeggenschap over de woning waarschijnlijk weer een rol.

Ook als we uitvragen wat de belangrijkste belemmering is die mensen ervaren om hun woning te verduurzamen, wordt het vaakst genoemd dat het te duur is. Dit zijn met name kopers zonder vve (44% van hen noemt dit als belangrijkste reden), ook al verdienen die meestal boven modaal. Van de huurders geeft ongeveer de helft (49%) aan dat de belangrijkste reden is dat hun verhuurder geen maatregelen wil nemen. Kopers met een vve zitten tussen huurders en kopers zonder vve in: een kwart van hen (26%) geeft aan dat ze het te duur vinden en een even grote groep zegt wel te willen verduurzamen of het al gedaan te hebben. Verder zegt 18 procent dat het technisch in hun woning niet mogelijk is en 16 procent dat hun vve geen maatregelen wil treffen.

Kopers (met of zonder vve) noemen het vaakst de Rijksoverheid als hoofdverantwoordelijke voor het verduurzamen van hun woning (respectievelijk 32% en 35%). Huurders noemen het vaakst hun verhuurder (56%). Kopers met een vve noemen vaker de gemeente als hoofdverantwoordelijke dan huurders en kopers zonder vve. Het kan er hierbij om gaan dat de gemeente wordt gezien als een partij die kan helpen bij het beslissen over verduurzaming in een



vve-constructie, beter dan de Rijksoverheid dat kan. Het is duidelijk dat geen van de groepen de energieleveranciers als hoofdverantwoordelijke partij zien.





# Inleiding



## 2 Inleiding

### 2.1 Inleiding en achtergrond

Op 1 mei 2023 heeft minister Hugo de Jonge van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening de Tweede Kamer geïnformeerd over de reikwijdte van de normering verwarmingsinstallaties<sup>1</sup>. Daarin staat dat vanaf 2026 de eisen verscherpt worden aan de efficiëntie van verwarmingsinstallaties, waarbij de (hybride) warmtepomp de standaard wordt voor het verwarmen van woningen, winkels, scholen en kantoren.

Natuur & Milieu werkt samen met stakeholders om de (hybride) warmtepomp bij meer mensen onder de aandacht te brengen als goed alternatief voor de gasgestookte cv-ketel. In het najaar van 2022 heeft I&O Research in opdracht van Natuur & Milieu een publieksonderzoek uitgevoerd naar de motivaties en belemmeringen rondom de overstap naar een (hybride) warmtepomp. Daaruit bleek onder andere dat er nog maar weinig bekendheid is met de standaard die in 2026 ingaat en dat het hebben van een koop- of huurwoning en de financiële situatie uitmaakt voor de mate waarin Nederlanders een warmtepomp hebben of overwegen.

In dit onderzoek wordt breder gekeken naar de drijfveren en belemmeringen die mensen ervaren rondom het verduurzamen van hun woning en wordt specifiek gekeken naar de kennis die mensen hebben over de standaard die in 2026 ingaat. Hierbij wordt expliciet onderscheid gemaakt tussen huurders, kopers met een vve (vereniging van eigenaren) en kopers zonder een vve omdat de mogelijkheden, drijfveren en belemmeringen voor deze groepen significant kunnen verschillen

### 2.2 Onderzoeksdoelstelling

Natuur & Milieu wil graag één onderzoek uitvoeren waarin twee onderwerpen aan bod komen die van elkaar verschillen maar wel in elkaars verlengde liggen.

- Het eerste onderwerp is het kennisniveau van Nederlanders over de standaard die ingaat per 2026. Vanaf dat moment wordt een hybride warmtepomp de nieuwe standaard voor het verwarmen van huizen.
- Het tweede onderwerp is kennis, houding en gedrag van burgers ten aanzien van de verduurzamingsopgave. Natuur & Milieu wil in kaart brengen of en hoe Nederlanders bezig zijn met het verduurzamen van hun woning en wat hier de belangrijkste drijfveren voor zijn. Hierbij speelt de standaard in 2026 een belangrijke rol.

Dit leidt ons tot de centrale onderzoeksvraag:

*“Wat weten Nederlanders over de aangekondigde verwarmingsstandaard en hoe kijken zij aan tegen de verduurzamingsopgave?”*

---

<sup>1</sup> <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/05/01/kamerbrief-over-reikwijdte-normering-verwarmingsinstallaties>

## 2.3 Methode en respons

Bij het verduurzamen van de (eigen) woning, speelt eigenzeggenschap over de woning een belangrijke rol. Zo heeft een huurder niet dezelfde ruimte en mogelijkheden om aanpassingen aan de woning te doen als een koper/huiseigenaar. In deze situatie zal (een deel van de) verduurzaming van de woning door de verhuurder geregeld moeten worden. Vergelijkbaar is de situatie van huiseigenaren met een vve-constructie (vereniging van eigenaren), waarbij bepaalde ingrijpende aanpassingen als isolatie en zonnepanelen niet altijd door de individuele eigenaren gedaan kunnen worden zonder toestemming van de vve.

Omdat deze verschillende woonsituaties zo van invloed zijn op de mate waarin mensen hun woning kunnen verduurzamen, is ervoor gekozen om voor dit onderzoek niet te kijken naar een representatieve groep Nederlanders, maar in plaats daarvan een gestratificeerde steekproef te trekken. Het argument hiervoor is dat 'de Nederlander' naar ons idee geen goed beeld geeft voor de verduurzamingsopgave in Nederland. Dit is geen homogene groep die dezelfde motivaties en belemmeringen ervaart en voor hun belemmeringen is er ook geen 'one size fits all' aanpak mogelijk. Daarom kijken we naar afzonderlijke groepen Nederlanders, gebaseerd op hun woonsituatie.

Bij het trekken van de steekproef is geselecteerd op woonsituatie (huur, koop met vve en koop zonder vve) zodat we van elke woonsituatie genoeg respons hebben om betrouwbare uitspraken over te kunnen doen. Er is een extra grote groep kopers zonder vve geselecteerd, omdat dit de groep is die de meeste mogelijkheid heeft om hun woning te verduurzamen. Ook is de nieuwe standaard verwarmingsinstallaties voor hen het meest relevant, omdat zij zelf over hun verwarmingsinstallatie gaan. Onderstaand responsoverzicht (Tabel 2.1) geeft het aantal respondenten per groep weer. Bij het trekken van de steekproef is rekening gehouden met leeftijd, geslacht en regio. Dataverzameling liep van 9 tot en met 22 mei 2023.

Doordat we de steekproef expres hebben gestratificeerd op woonsituatie, is dit per definitie geen representatieve groep Nederlanders. Er zijn geen populatiecijfers bekend voor ieder van de drie woonsituaties die we onderscheiden, waardoor het niet mogelijk is een weging toe te passen op ieder van deze afzonderlijke groepen. We kunnen dus niet met zekerheid zeggen dat de 'huurders' in dit onderzoek representatief zijn voor alle huurders in Nederland. Er is echter ook geen reden om aan te nemen dat dit niet zo is. Door bij het trekken van de steekproef rekening te houden met de landelijke verdeling in geslacht, leeftijd en regio, proberen we de drie groepen respondenten zo representatief mogelijk te houden.

**Tabel 2.1 – Aantal respondenten per woonsituatie.**

Woonsituatie	Absolute aantallen
Huurder	768
Koper met vve	586
Koper zonder vve	1670
Onbekend	131
Totaal	3155

De verschillende groepen respondenten verschillen van elkaar op een aantal achtergrondvariabelen. Zo hebben jongeren (18-34 jaar) minder vaak een koopwoning zonder vve en hebben ouderen (65+) minder vaak een huurwoning. Huurders hebben vaker een laag of middelbaar opleidingsniveau en verdienen vaker beneden modaal. Kopers met een vve hebben vaker een hoog opleidingsniveau en verdienen vaker modaal of boven modaal. Kopers zonder een vve verdienen meestal boven modaal, maar zijn gelijk verdeeld in opleidingsniveau. Huurders wonen vaker in Oost-Nederland en kopers met een vve wonen vaker in West-Nederland, met name in Zuid-Holland. Kopers met een vve wonen meestal in flatgebouwen/appartementen, kopers zonder vve vaker in vrijstaande woningen, 2-onder-1-kap-woningen en rijtjeshuizen. Huurders wonen zowel in flatgebouwen/appartementen als in rijtjeshuizen. Zie Bijlage A voor een compleet overzicht van de verschillende groepen.

## 2.4 Leeswijzer

Het rapport start met een managementsamenvatting en deze inleiding. Hoofdstuk 3 gaat in op de algemene situatie van Nederlanders met betrekking tot hun energiecontract en -rekening. In hoofdstuk 4 wordt besproken welke maatregelen en aanpassingen mensen al hebben gedaan om hun woning te verduurzamen en wat zij nog zouden willen doen (en wat niet). We sluiten af met hoofdstuk 5 over de kennis en houding ten aanzien van hybride warmtepompen als nieuwe standaard in 2026. De figuren in het rapport tonen de antwoorden van de totale steekproef. Eventuele verschillen tussen de verschillende hierboven beschreven woonsituaties worden in de tekst toegelicht. Doordat de gehele steekproef niet representatief is voor alle Nederlanders, gebruiken wij de term 'respondenten' in dit rapport. De gebruikte vragenlijst en de respons naar achtergrondkenmerken staan in de bijlagen.

De percentages in deze rapportage worden afgerond op hele cijfers. Hierdoor tellen de percentages in sommige figuren en tabellen op tot 99 of 101 procent. We benoemen verschillen tussen (sub)groepen van Nederlanders in de tekst. Bij alle benoemde verschillen gaat het om statistisch significante verschillen ( $p < 0,05$ ).

# Resultaten





### 3 Algemene situatie

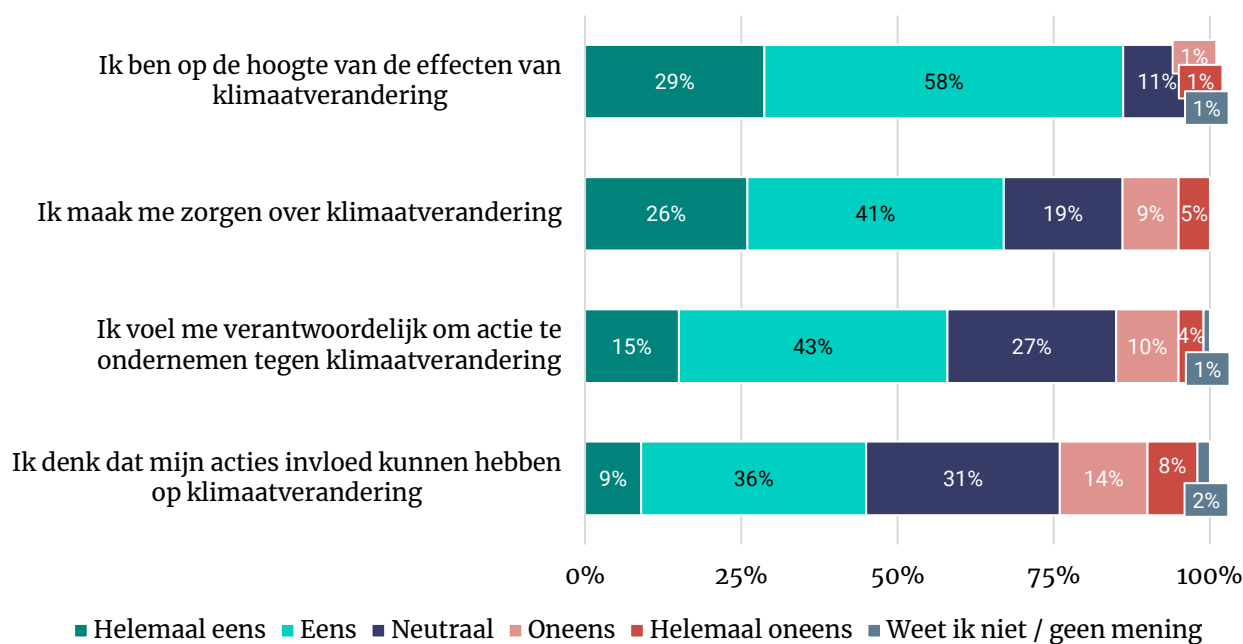
#### 3.1 Twee op de drie maakt zich zorgen over klimaatverandering, maar niet iedereen ziet een rol voor zichzelf weggelegd

Om een beeld te krijgen van de houding van de respondenten ten opzichte van de klimaatproblematiek, zijn vier algemene stellingen uitgevraagd over klimaatverandering en de rol van de respondent daarin (Figuur 3.1). Klimaatverandering is een onderwerp dat leeft onder de respondenten, bijna negen op de tien respondenten (87%) zeggen op de hoogte te zijn van de effecten van klimaatverandering. Slechts 2 procent is het hier (helemaal) mee oneens. Twee op de drie respondenten geven ook aan zich zorgen te maken over klimaatverandering.

Niet iedereen die zich zorgen maakt over klimaatverandering ziet ook daadwerkelijk een rol voor zichzelf weggelegd om hier iets mee te doen. Naarmate de stellingen een meer actieve rol van de respondent binnen de klimaatproblematiek vragen, neemt het percentage respondenten dat het (helemaal) eens is met de stelling af. Zo zegt 67 procent zich zorgen te maken over klimaatverandering, voelt 58 procent zich verantwoordelijk om actie te ondernemen tegen klimaatverandering en is minder dan de helft van de respondenten (45%) overtuigd dat hun eigen acties invloed kunnen hebben op klimaatverandering.

Huurders zijn het vaker (helemaal) oneens met de stelling dat hun eigen acties invloed kunnen hebben op klimaatverandering dan kopers. Een logische verklaring hiervoor is dat zij vanwege hun woonsituatie minder in staat zijn om zelf verduurzamende maatregelen te treffen. Huurders maken zich namelijk in gelijke mate zorgen over klimaatverandering als kopers, maar voelen zich minder vaak verantwoordelijk daar acties tegen te ondernemen.

**Figuur 3.1 – Algemene houding tegenover klimaatverandering (n=3155)**

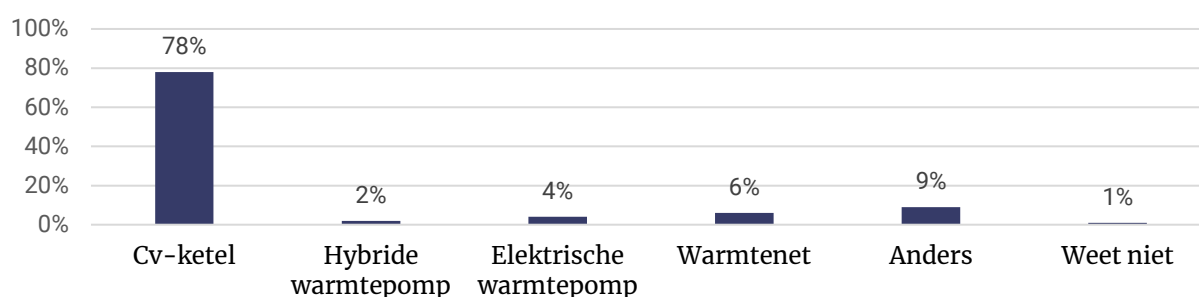


### 3.2 Aandeel warmtepompen nog laag

Ongeveer acht op de tien respondenten verwarmt momenteel hun huis met een cv-ketel (zonder warmtepomp) (Figuur 3.2). Het aandeel respondenten dat nu al een (hybride) warmtepomp heeft, is relatief klein: in totaal 6 procent. Dit is waarschijnlijk een onderschatting, omdat bij de categorie 'Anders' ook genoemd is dat mensen bijvoorbeeld zowel een warmtepomp als een cv-ketel/kachel/airco hebben. Kopers met een vve verwarmen hun huis vaker via het warmtenet of blokverwarming (blokverwarming valt onder 'Anders').

Er zit geen verschil tussen de verschillende woonsituaties voor het hebben van een (hybride) warmtepomp. Op basis van de eigenzeggenschap over de woning, zou verwacht worden dat kopers vaker een warmtepomp hebben dan huurders. Hier komen wij in paragraaf 4.1 op terug.

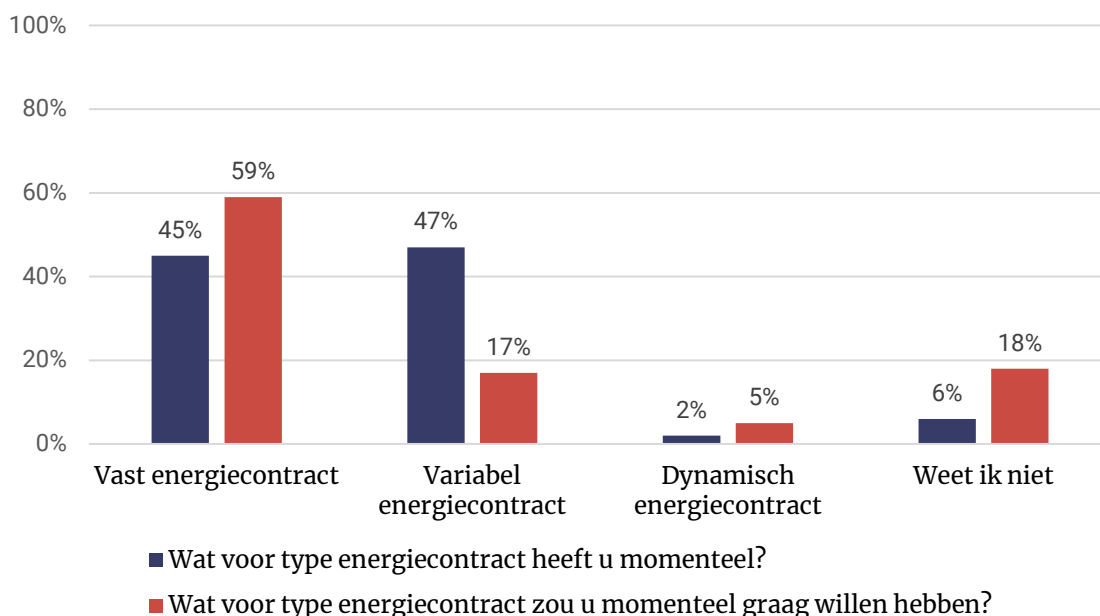
**Figuur 3.2 – Hoe verwarmt u momenteel uw huis? (n=3155)**



### 3.3 Onzekerheid over energiekosten en de invloed van een warmtepomp

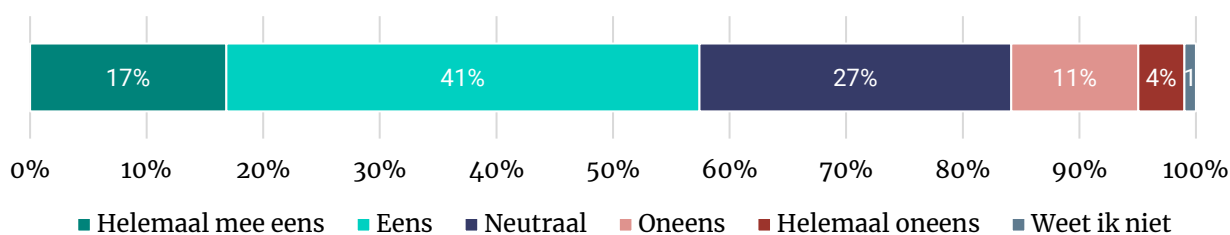
Sinds het begin van de energiecrisis in het najaar van 2021 is er veel te doen geweest over de aardgasprijzen en het effect daarvan op de energierekening. Een belangrijke factor hierbij is het type energiecontract dat men heeft. Ongeveer evenveel respondenten hebben momenteel een vast energiecontract als een variabel energiecontract (Figuur 3.3). Wanneer we echter vragen naar wat voor type energiecontract men graag zou willen, zien we een grote voorkeur voor vaste energiecontracten. Dit suggereert dat er op dit moment vooral behoefte is aan stabiliteit van de energierekening. De voorkeur voor een vast energiecontract is niet afhankelijk van de woonsituatie of het inkomen van de respondenten, al zijn respondenten die boven modaal verdienen in iets hogere mate tevreden met hun huidige variabele energiecontract dan respondenten die modaal verdienen. Respondenten die beneden modaal verdienen weten vaker niet wat voor type energiecontract hun voorkeur heeft. Er is ook een kleine groep respondenten die liever over zou stappen naar een dynamisch energiecontract. Dit zijn voornamelijk hoger opgeleide mannen. Er zijn geen verschillen tussen respondenten die momenteel al wel een warmtepomp hebben en respondenten die dit nog niet hebben.

**Figuur 3.3 – Vergelijking huidig energiecontract en gewild energiecontract (n=3155)**



We hebben respondenten aanvullend de stelling voorgelegd of zij zich zorgen maken over de invloed van de veranderende energieprijzen op hun energierekening (Figuur 3.4). Voor ongeveer zes op de tien (58%) is dit het geval. Dit geldt in hogere mate voor huurders en voor respondenten die beneden modaal verdienen. Respondenten die aangeven zich geen zorgen te maken, verdienen vaker boven modaal. Respondenten met een variabel energiecontract maken zich in grotere mate zorgen dan respondenten met een vast energiecontract. Het merendeel van de respondenten die aangeeft liever een variabel energiecontract te hebben, maakt zich ook zorgen over de invloed van de veranderende energieprijzen. Dit lijkt voor hen geen reden te zijn om over te willen stappen op een vast energiecontract.

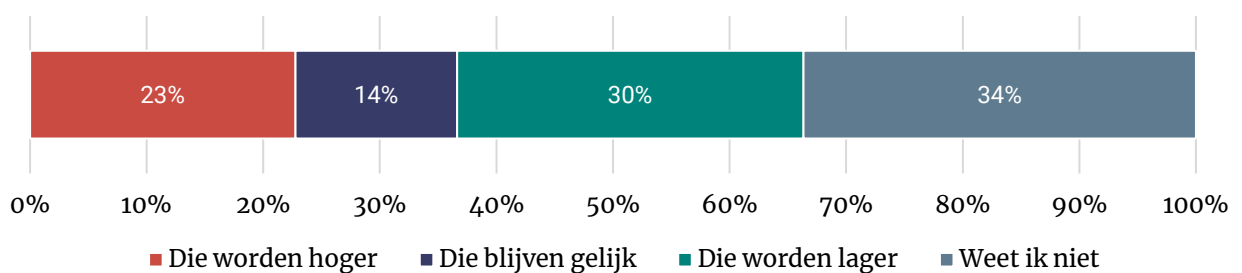
**Figuur 3.4 – Stelling: “Ik maak mij zorgen over de invloed van veranderende energieprijzen op mijn energierekening” (n=3155)**



De respondenten zijn verdeeld over wat de invloed van een warmtepomp is op hun energiekosten (Figuur 3.5). Ongeveer een op de drie (34%) geeft aan hier geen idee over te hebben. Een iets kleinere groep (30%) denkt dat hun energiekosten lager zullen worden en het overige deel (37%) verwacht dat hun energiekosten gelijk blijven of hoger worden. Huurders en kopers in een vve (met name die in een flatgebouw/appartement wonen) zeggen het vaker niet te weten. Bij de inschatting lijkt politieke voorkeur een rol te spelen. De respondenten die nu zouden stemmen op de PVV, FvD<sup>2</sup>, JA21 en BBB geven vaker aan dat zij verwachten dat hun energierekening toeneemt door een warmtepomp. Dit is ook de groep waarvan meer respondenten zeggen zich geen zorgen te maken over klimaatverandering dan wel.

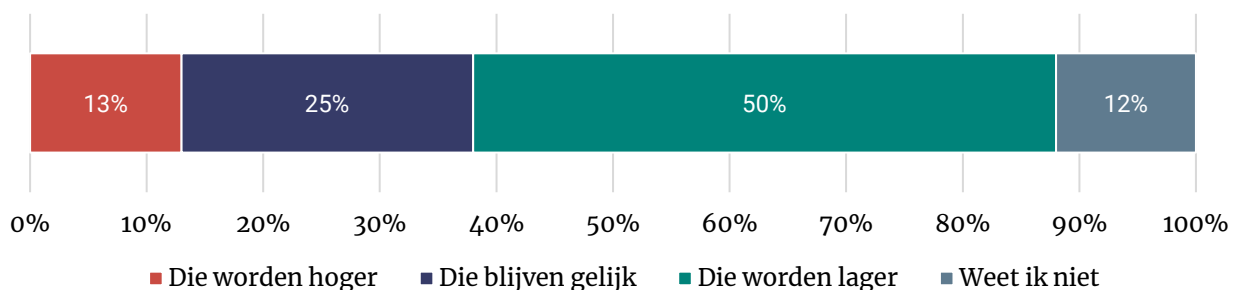
Daartegenover staan respondenten die nu zouden stemmen op D66, GL, PvdA, CU en Volt, die vaker aangeven dat ze verwachten dat hun energierekening omlaag zal gaan.

**Figuur 3.5 – Wat verwacht u dat er gebeurt met uw energiekosten als u een warmtepomp neemt? (n=3155)**



Bij de vraag wat het effect is van meer opgewekte elektriciteit via zonnepanelen en windmolens in Nederland op de energiekosten, vinden we vergelijkbare resultaten, al lijken de respondenten hier minder verdeeld over te zijn (Figuur 3.6). De helft van hen denkt dat de energiekosten omlaag zullen gaan en nog eens een kwart denkt dat het gelijk blijft. Met name de groep die hier geen idee over heeft is afgenomen. Dat gezegd hebbende, vinden we dezelfde splitsing in respondenten die verwachten dat de kosten toe zullen nemen. Dit zijn respondenten die nu zouden stemmen op de PVV, FvD, JA21 en de BBB. Van de respondenten die op andere partijen zouden stemmen verwacht het merendeel dat de kosten omlaag zullen gaan.

**Figuur 3.6 – In Nederland wordt steeds meer elektriciteit opgewekt via zonnepanelen en windmolens. Welk effect heeft dit op de energiekosten denkt u? (n=3155)**



<sup>2</sup> Voor FvD zijn de resultaten indicatief vanwege een laag aantal respondenten (n=38)

## 4 Maatregelen en belemmeringen

### 4.1 Iedereen verduurzaamt, maar niet even snel

Het overgrote deel van de respondenten heeft in de afgelopen twee jaar een aanpassing aan hun woning gedaan om te verduurzamen (Figuur 4.1). Echter, niet iedereen heeft dezelfde mogelijkheden om te verduurzamen. Dit zorgt ervoor dat sommigen grotere stappen hebben kunnen nemen om te verduurzamen dan anderen. Dit hangt samen met twee belangrijke factoren:

- 1 eigenzeggenschap over de woning;
- 2 financiële situatie.

De tweede bespreken we in paragraaf 4.2, voor nu richten we ons op de eerste factor. De mogelijkheden tot verduurzamen hangen sterk samen met de mate van eigenzeggenschap over de woning. De kleinere aanpassingen, ook wel de 'quick fixes' genaamd, zijn voor (bijna) iedereen mogelijk. Dit zijn aanpassingen als LED-verlichting en kierdichting. Dit zijn geen enorm ingrijpende aanpassingen om te verduurzamen. Deze quick fixes worden ook in gelijke mate gedaan door huurders, kopers met vve en kopers zonder vve.

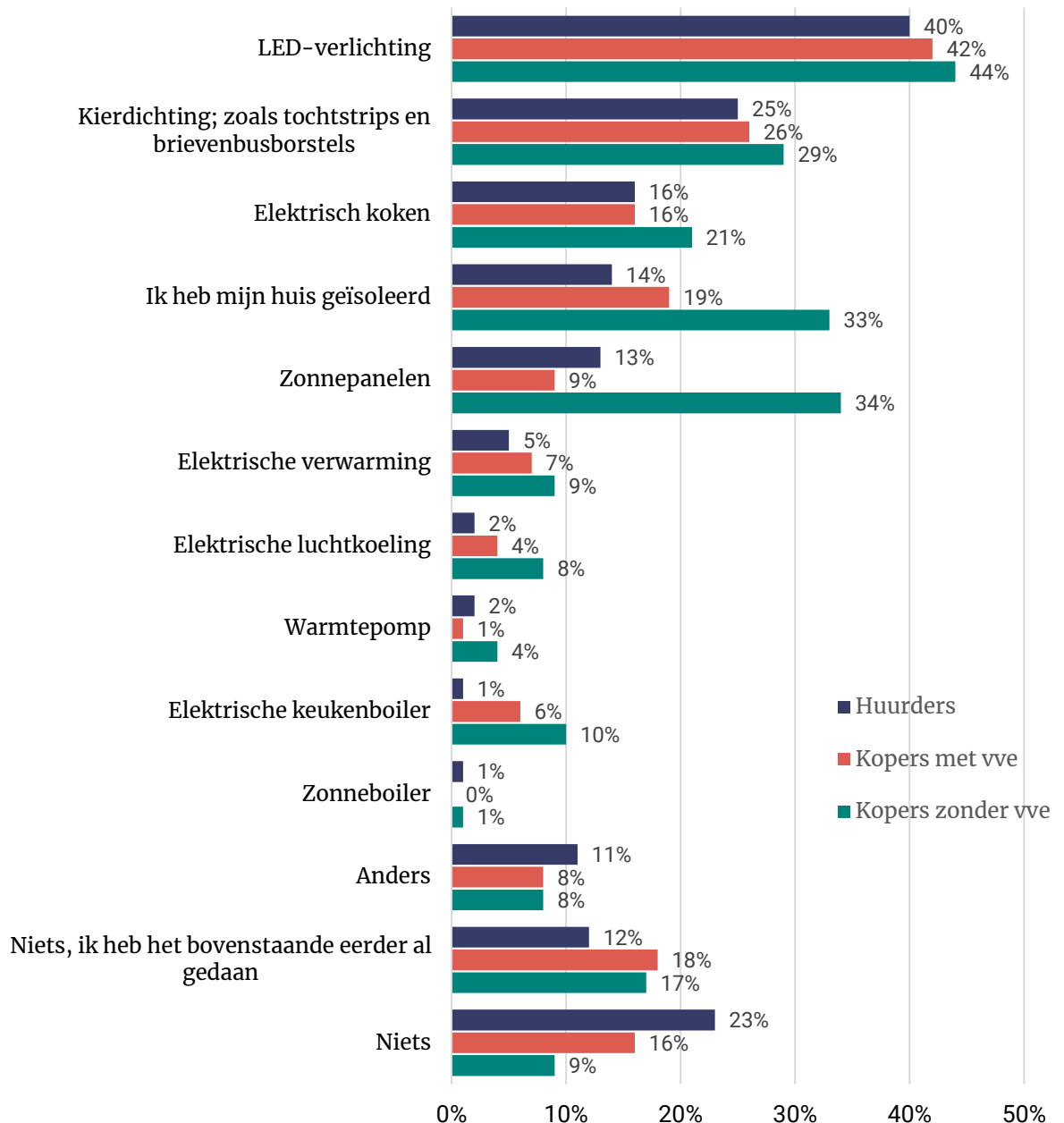
Het zijn met name de grote, ingrijpende aanpassingen waarbij woonsituatie een rol gaat spelen. Zo heeft ongeveer één op de drie kopers zonder vve in de afgelopen twee jaar hun woning geïsoleerd en één op de drie kopers zonder vve heeft zonnepanelen genomen, tegenover minder dan 20 procent van huurders en kopers met een vve. Dit zijn over het algemeen ook de duurdere ingrepen, dus financiële mogelijkheden zullen hier een rol spelen. Het verschil tussen kopers met en zonder vve lijkt hier niet door verklaard te zijn. Van de kopers met vve verdient 47 procent boven modaal, bij kopers zonder vve is dit 55 procent. Dit verschil is te klein om het verschil van respectievelijk 9 procent en 34 procent dat zonnepanelen heeft genomen te verklaren. Voor kopers in een vve-constructie lijkt het daarom lastiger om gemakkelijk zonnepanelen te nemen dan voor kopers zonder vve. Ook isolatie, elektrische luchtkoeling, een elektrische zonneboiler en een warmtepomp zijn aanpassingen die kopers zonder vve vaker hebben uitgevoerd dan kopers met vve.

In paragraaf 3.2 bespreken we dat de gelijke mate waarin huurders en kopers (zowel met als zonder vve) een warmtepomp hebben verassend is, omdat we verwachten dat kopers zonder vve vaker een warmtepomp aanschaffen dan huurders. Dit lijkt afhankelijk te zijn van het bouwjaar van de woning. Kopers zonder vve wonen minder vaak in nieuwbouw (vanaf 2015), waar een warmtepomp standaard in zit. Ook wonen zij vaker in huizen van vóór 1940, waar nauwelijks warmtepompen in zitten. Hieronder vallen ook monumentale panden, waarbij het niet zomaar mogelijk is om aanpassingen te doen. Om toch in gelijke mate een warmtepomp te hebben als huurders, betekent dit dat kopers zonder vve vaker warmtepompen installeren in huizen van na 1940 waar nog geen warmtepomp in zat toen het gebouwd werd. De onderstaande data ondersteunt deze veronderstelling, aangezien kopers zonder vve vaker een warmtepomp hebben geïnstalleerd in de afgelopen twee jaar.



Kopers (met en zonder vve) hebben vaker dan huurders al vóór de afgelopen twee jaar verduurzamende aanpassingen aan hun woning gedaan. Huurders hebben vaker helemaal niks van de onderstaande aanpassingen gedaan. Dit kan verklaard worden doordat zij minder zeggenschap hebben over de woning om te mogen verduurzamen, maar het kan ook komen doordat zij vaker in nieuwe huizen wonen, waar een aantal van deze aanpassingen al standaard in zitten.

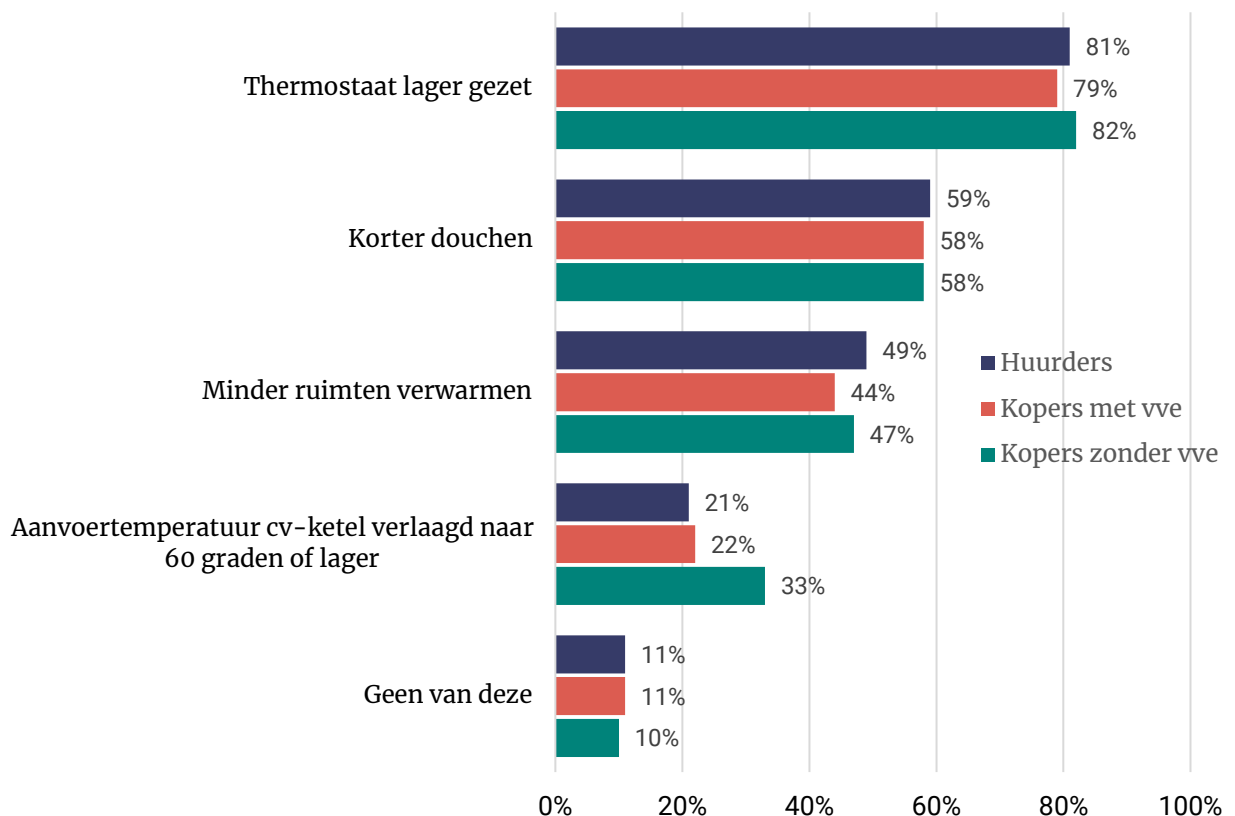
**Figuur 4.1 - Heeft u in de afgelopen twee jaar een van de volgende aanpassingen aan uw woning gedaan? (Huurder: n=768, Kopers met vve: n=586, Kopers zonder vve: n=1670)**



Naast fysieke aanpassingen aan de woning, hebben we ook gekeken naar handelingen die duurzaam zijn (Figuur 4.2). Bijna iedereen (90%) heeft tenminste één van deze handelingen uitgevoerd in het afgelopen jaar. Huurders en kopers (met of zonder vve) hebben in dezelfde mate hun thermostaat lager gezet, douchen korter en verwarmen minder ruimten. Het verlagen van de aanvoertemperatuur is vaker gedaan door kopers zonder vve. Omdat de andere handelingen even vaak gedaan worden door huurders en kopers met vve, speelt de eigenzeggenschap hier waarschijnlijk weer mee, omdat mensen in een huurwoning mogelijk geen aanpassingen mogen/kunnen/durven doen aan de keteltemperatuur.

Er is niet direct uitgevraagd waarom respondenten deze verduurzamende handelingen hebben getroffen. Met de wisselende energieprijzen en de zorgen die respondenten zich maken om de invloed daarvan op hun energierekening, kan het zijn dat respondenten dit voornamelijk gedaan hebben om geld te besparen. Dit lijkt echter niet de enige reden, want dan zouden huurders (die vaker beneden modaal verdienen) deze handelingen waarschijnlijk vaker hebben uitgevoerd dan kopers. In ieder geval bij kopers die zich geen zorgen maken om de invloed van energieprijzen op hun energierekening lijkt verduurzamen vanuit een niet-financieel motief ook een rol te spelen.

**Figuur 4.2 - Heeft u het afgelopen jaar de volgende acties ondernomen om energie te besparen? (Huurder: n=768, Kopers met vve: n=586, Kopers zonder vve: n=1670)**



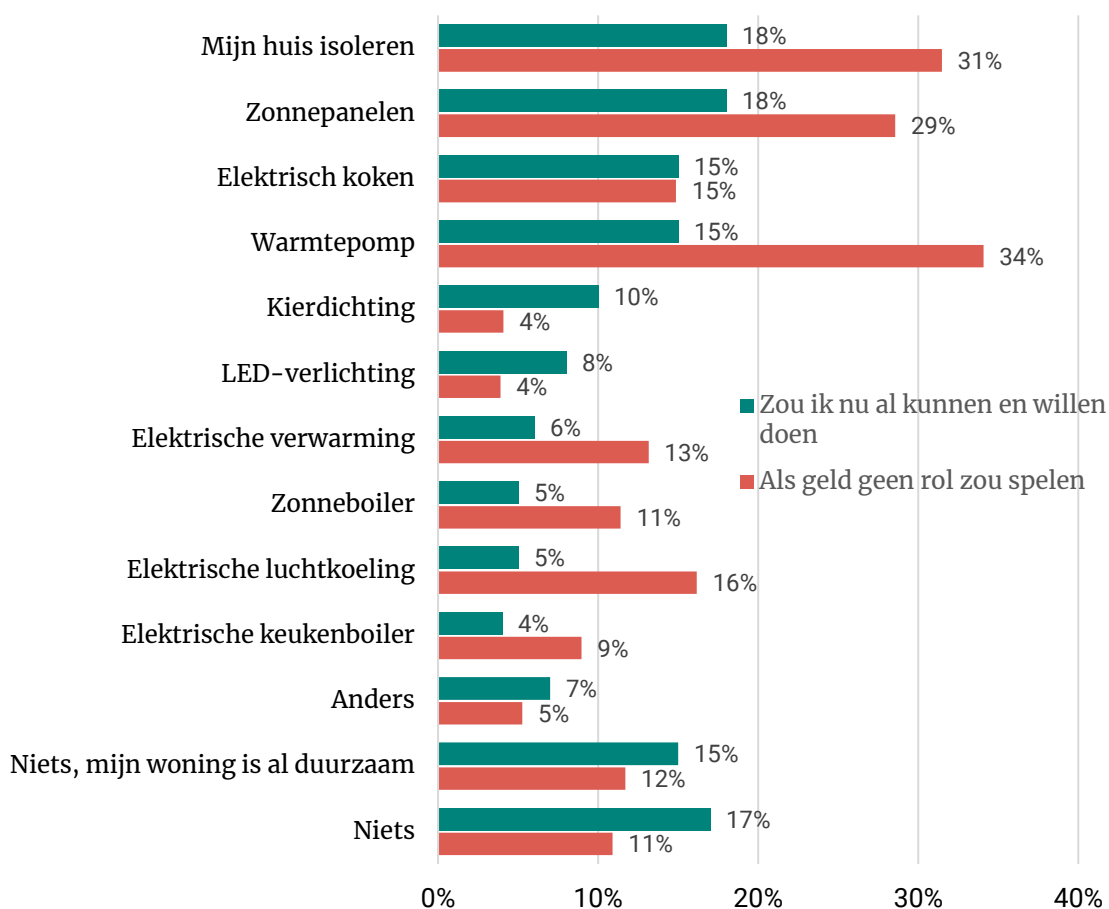
## 4.2 Financiële situatie

Naast de hierboven beschreven eigenzeggenschap over de woning, spelen financiële mogelijkheden, en met name het gebrek daaraan, ook een belangrijke rol bij de verduurzaming van de woning. We hebben respondenten gevraagd wat zij nu al zouden kunnen en willen ondernemen om hun woning te verduurzamen en vervolgens deze zelfde vraag, maar dan wanneer geld geen rol zou spelen (Figuur 4.3). Bij deze laatste vraag mochten zij maximaal drie antwoorden kiezen, om te voorkomen dat iedereen alles zou aanvinken.

Zonnepanelen, isolatie en een warmtepomp zijn duidelijk de drie aanpassingen die respondenten het liefst zouden doen als geld geen rol zou spelen. Ongeveer één op de drie respondenten geeft aan dan een warmtepomp te willen. Dit is een stuk hoger dan de 15 procent die zegt dit nu al te kunnen en willen doen. Voor een groot deel van de respondenten zijn financiële beperkingen op dit moment waarschijnlijk een te grote drempel.

De respondenten die nu al aangeven aanpassingen te kunnen en willen doen, zijn vaker kopers (meestal zonder vve) dan huurders. Huurders en kopers met vve geven vaker aan niks te willen doen, ook als geld geen rol zou spelen. Hier kan eigenzeggenschap van de woning weer een rol spelen, maar er lijkt ook een groep respondenten te zijn die simpelweg geen aanpassingen wil doen aan hun woning, aangezien ook 8 procent van kopers zonder vve aangeeft niks te willen doen als geld geen rol zou spelen. In combinatie met de vorige figuren lijkt dit om ongeveer 10 procent te gaan. Dit zijn vaker ouderen, lager opgeleiden en respondenten die nu FvD zouden stemmen.

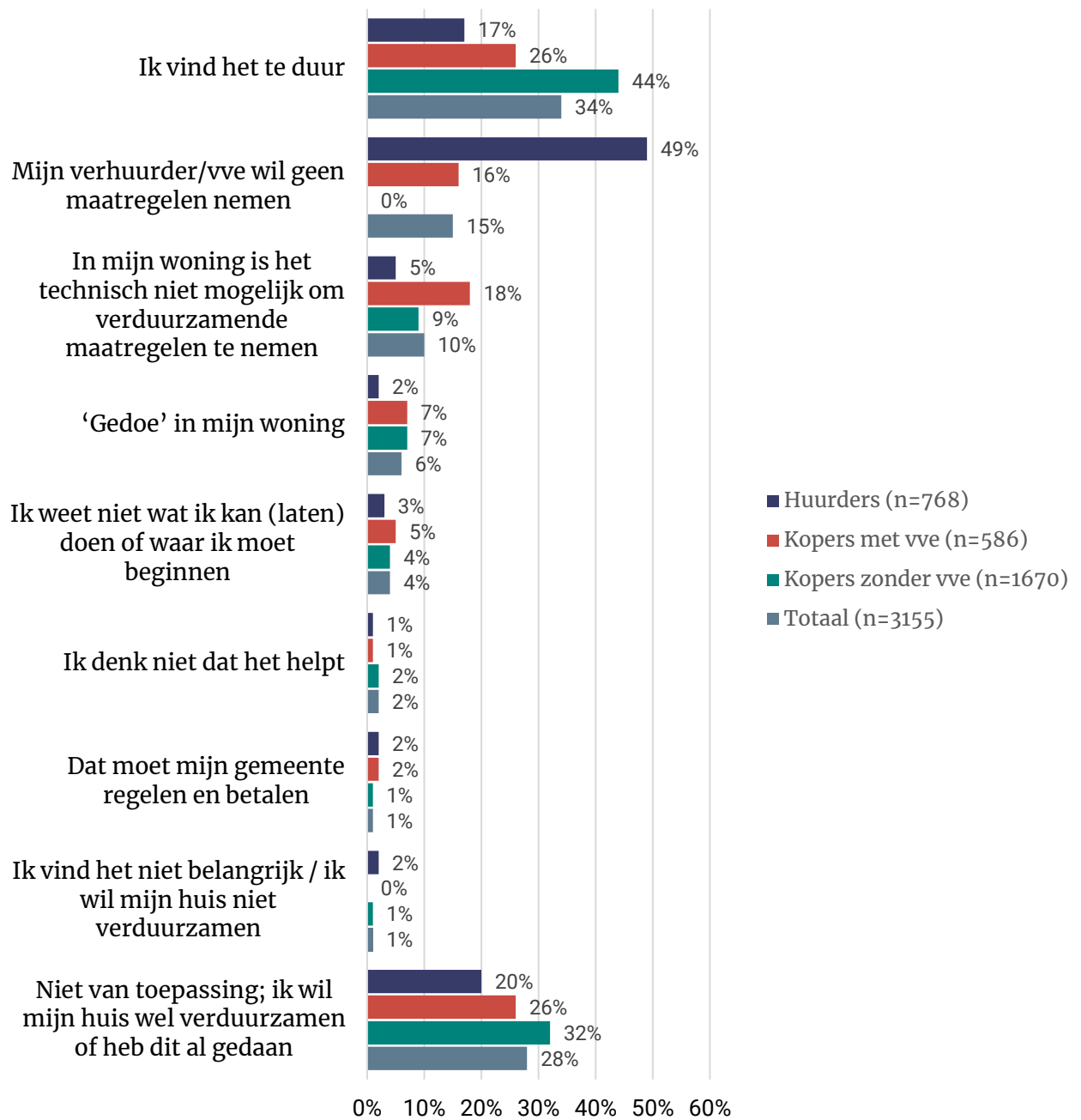
**Figuur 4.3 – Welke acties zou u nu al kunnen en willen doen, en wat als geld geen rol zou spelen? (n=3155)**



Ook als we uitvragen wat de belangrijkste belemmering is die mensen ervaren om hun woning te verduurzamen, wordt het vaakst genoemd dat het te duur is (Figuur 4.4). Dit zijn met name kopers zonder vve (44% van hen noemt dit als belangrijkste reden), ook al verdienen die meestal boven modaal. Verder zegt 32 procent van hen dat ze wel willen verduurzamen of dat ze dat al gedaan hebben en zegt nog 9 procent dat het technisch niet mogelijk is in hun woning. Dit zijn bijna allemaal woningen van vóór 1940, waarbij het ook kan gaan om monumentale panden, waarin niet zomaar aanpassingen mogen worden gedaan. Van de huurders geeft ongeveer de helft (49%) aan dat de belangrijkste reden is dat hun verhuurder geen maatregelen wil nemen. Kopers met een vve zitten tussen huurders en kopers zonder vve in: een kwart van hen (26%) geeft aan dat ze het te duur vinden en een even grote groep zegt wel te willen verduurzamen of het al gedaan te hebben. Verder zegt 18 procent dat het technisch in hun woning niet mogelijk is en 16 procent dat hun vve geen maatregelen wil treffen.

De groep die principieel niet wil verduurzamen lijkt kleiner te zijn dan de eerder genoemde 10 procent. Dit lijkt eerder rond 3 procent te liggen, waarvan 2 procent denkt dat het zinloos is en 1 procent het niet belangrijk vindt en/of echt niet wil doen. Ook hier gaat het vaker om ouderen, lager opgeleiden en respondenten die nu FvD zouden stemmen.

**Figuur 4.4 - Wat zou voor u de voornaamste reden zijn om uw huis niet (verder) te verduurzamen?**

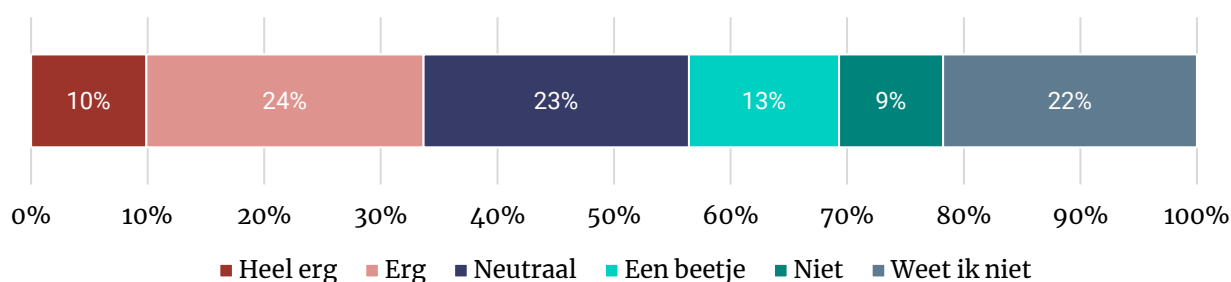




### 4.3 Veel twijfel over overbelasting van het stroomnet in de buurt

Respondenten zijn verdeeld over in hoeverre het stroomnet bij hen in de buurt overbelast raakt als iedereen over zou stappen op zonnepanelen, warmtepompen en/of elektrische auto's (Figuur 4.5). Ook hier lijkt politieke voorkeur een rol te spelen, zoals bij de invloed op energiekosten in paragraaf 3.3. Respondenten die nu op de partijen PVV, FvD, JA21, SGP en de BBB zouden stemmen, denken vaker dat het *heel erg* een probleem is dan respondenten die nu op de partijen D66, GroenLinks, PvdA of Volt zouden stemmen. Ook dit suggereert dat de inschatting een verband houdt met politieke voorkeur of ideologie, maar er zit geen verschil in politieke voorkeur onder de respondenten die een ander antwoord hebben gegeven.

**Figuur 4.5 - In de media en online wordt veel gesproken over of het stroomnet overbelast raakt als iedereen overstapt op zonnepanelen, warmtepompen en/of elektrische auto's. In hoeverre denkt u dat dit een probleem is bij u in de buurt? (n=3155)**

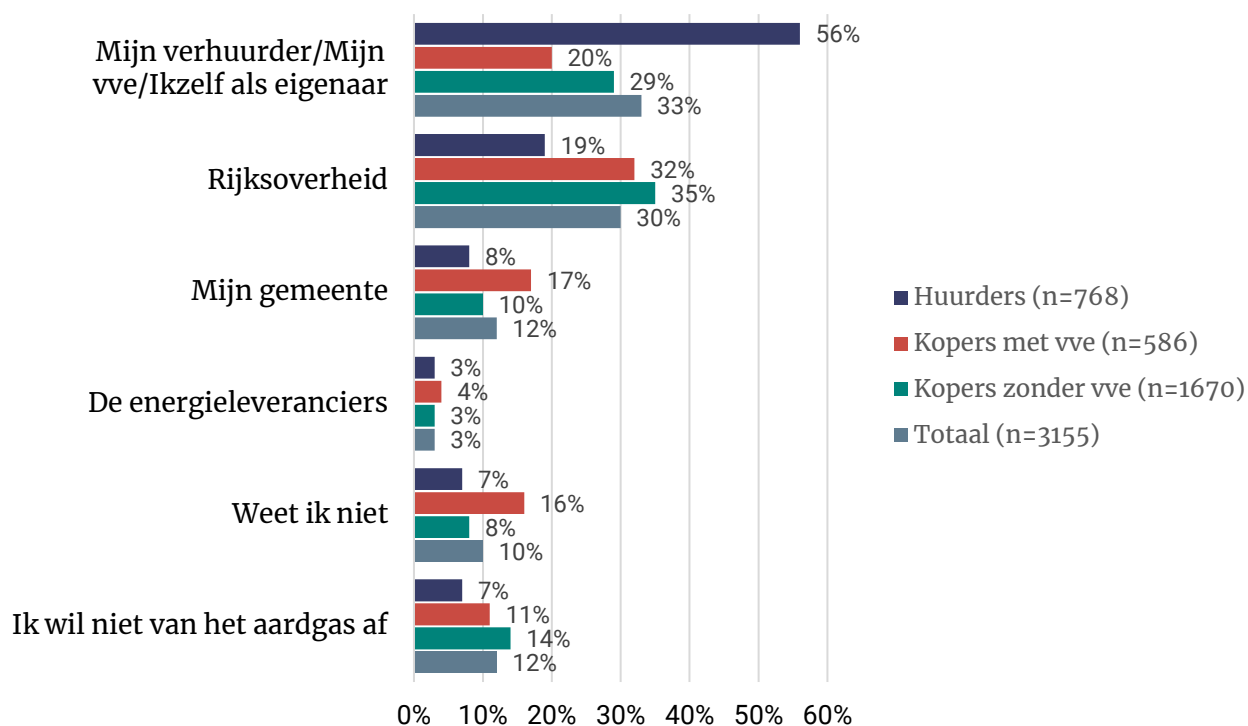


## 4.4 Grootste verantwoordelijkheid ligt bij de eigenaar, ook rol voor overheid weggelegd

Respondenten geven aan dat zij hun verhuurder, hun vve of zichzelf als hoofdverantwoordelijke zien voor het aardgasvrij maken van hun woning (Figuur 4.6). De antwoordcategorieën waren anders voor de verschillende woonsituaties voor deze vraag. Op deze manier is dus zeker te zeggen dat huurders hun verhuurder bedoelen en kopers met een vve hun vve bedoelen, in plaats van dat deze mensen zichzelf misschien bedoelen. Kopers (met of zonder vve) noemen het vaakst de Rijksoverheid als hoofdverantwoordelijke (respectievelijk 32% en 35%). Huurders noemen het vaakst hun verhuurder (56%). Kopers met een vve noemen vaker de gemeente als hoofdverantwoordelijke dan huurders en kopers zonder vve. Het kan er hierbij om gaan dat de gemeente wordt gezien als een partij die kan helpen bij het beslissen over verduurzaming in een vve-constructie, beter dan de Rijksoverheid dat kan. Het is duidelijk dat geen van de groepen de energieleveranciers als hoofdverantwoordelijke partij zien.

Van de 12 procent die niet van het aardgas af wil, is het merendeel koper zonder vve. Dit zijn respondenten die op dezelfde eerder genoemde partijen stemmen die principieel niet van het gas af willen en respondenten die in oudere huizen wonen waardoor het niet mogelijk wordt geacht om van het gas af te gaan.

**Figuur 4.6 - Bij wie ligt volgens u de grootste verantwoordelijkheid om uw woning aardgasvrij te maken? (n=3155)**

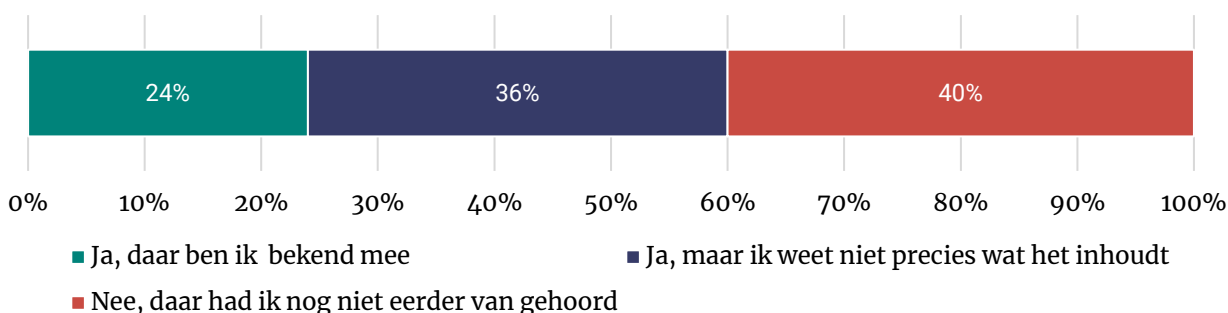


## 5 Nieuwe standaardverwarmingsinstallaties

### 5.1 Veel onbekendheid over nieuwe standaard

Minder dan een kwart van alle respondenten (24%) zegt bekend te zijn met de nieuwe standaard verwarmingsinstallaties die ingaat in 2026 (Figuur 5.1). Vier op de tien respondenten hadden daar op het moment van uitvragen nog niet eerder van gehoord. De dataverzameling begon op 9 mei 2023, 8 dagen nadat de details van de standaard bekend werden gemaakt. De overige 36 procent geeft aan er wel iets over gehoord te hebben, maar niet precies te weten wat het inhoudt. Huurders zeggen vaker dat ze niet op de hoogte zijn van de standaard dan kopers. Ook jongeren (18-34 jaar) en respondenten met een lager inkomen zeggen vaker niet op de hoogte te zijn van de standaard. Er zijn geen verschillen tussen hoger en lager opgeleiden.

**Figuur 5.1 - Het kabinet heeft besloten dat er een nieuwe standaard komt voor verwarmingsinstallaties (bijvoorbeeld een cv-ketel). Heeft u iets gehoord over deze nieuwe standaard? (n=3155)**

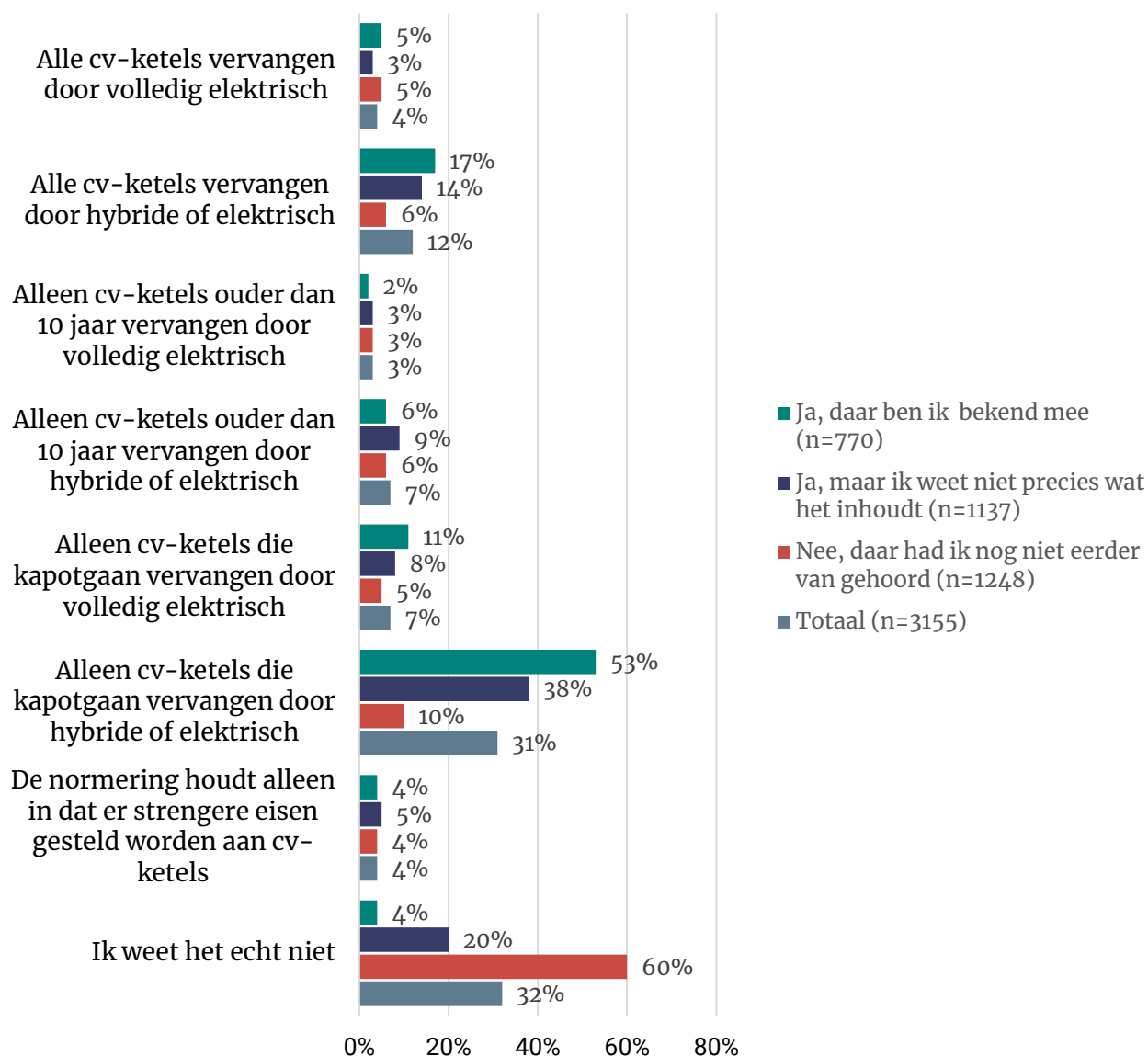


Vervolgens is respondenten gevraagd uit te leggen wat de nieuwe standaard volgens hen inhoudt (Figuur 5.2). Hierbij zijn de resultaten gesplitst op het antwoord dat zij op de vorige vraag hebben gegeven. De nieuwe standaard houdt in dat hybride warmtepompen de nieuwe standaard worden voor verwarmingsinstallaties. Met andere woorden, als een cv-ketel kapot gaat, dan wordt deze vervangen door een hybride warmtepomp of beter.

In totaal heeft 31% van de respondenten het goede antwoord gegeven, tegenover 37% die een fout antwoord heeft gegeven en 32% die zei het echt niet te weten. Van de respondenten die aangaf bekend te zijn met de nieuwe standaard, heeft ongeveer de helft (53%) het goede antwoord gegeven. Waarschijnlijk is het aantal respondenten dat het goede antwoord gaf een overschatting van hoeveel respondenten het echt precies weten, omdat hier ook respondenten tussen kunnen zitten die het goede antwoord toevallig hebben gegokt. Van de respondenten die nog nooit eerder van de standaard had gehoord, heeft immers ook 10 procent het goede antwoord gegeven. Van de respondenten die aangaf nog niet eerder van de standaard gehoord te hebben, heeft 40 procent toch een antwoord gegokt. Anderzijds antwoordde 4 procent van de respondenten die eerder zei bekend te zijn met de standaard, dat zij echt niet wisten wat de standaard inhield.

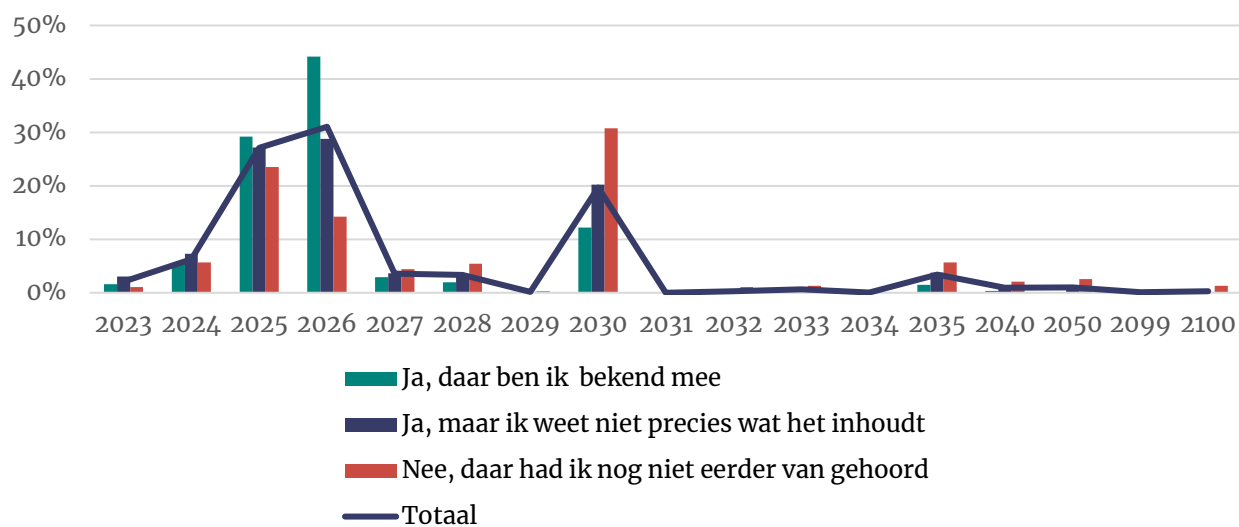


**Figuur 5.2 - Wat houdt de nieuwe standaard voor verwarmingsinstallaties volgens u in?**



Ook wanneer de standaard precies in zal gaan, is voor veel respondenten niet bekend. We vroegen respondenten als open vraag het jaar te noemen waarin zij dachten dat de standaard in zal gaan (Figuur 5.3). Iets minder dan de helft van hen (46%) heeft geantwoord dat ze het echt niet weten en zijn niet meegenomen in onderstaand figuur. Van de respondenten die wel een jaartal hebben ingevuld, heeft ongeveer drie op de tien (31%) het goed. Dit komt neer op ongeveer 17 procent van het totale aantal respondenten. Hoewel 2026 wel het vaakst gekozen jaar is, hebben meer respondenten een ander jaartal ingevuld. Ook van de respondenten die aangaven bekend te zijn met de standaard (en een jaartal hebben ingevuld), had minder dan de helft (44%) het jaartal goed. Naast 2026 worden ook 2025 en 2030 vaak genoemd. Dit lijken waarschijnlijk logische jaartallen omdat het vijfvouden zijn. Van de respondenten die aangaven niet eerder van de standaard gehoord te hebben, gokte 31 procent dat de standaard in 2030 in zal gaan.

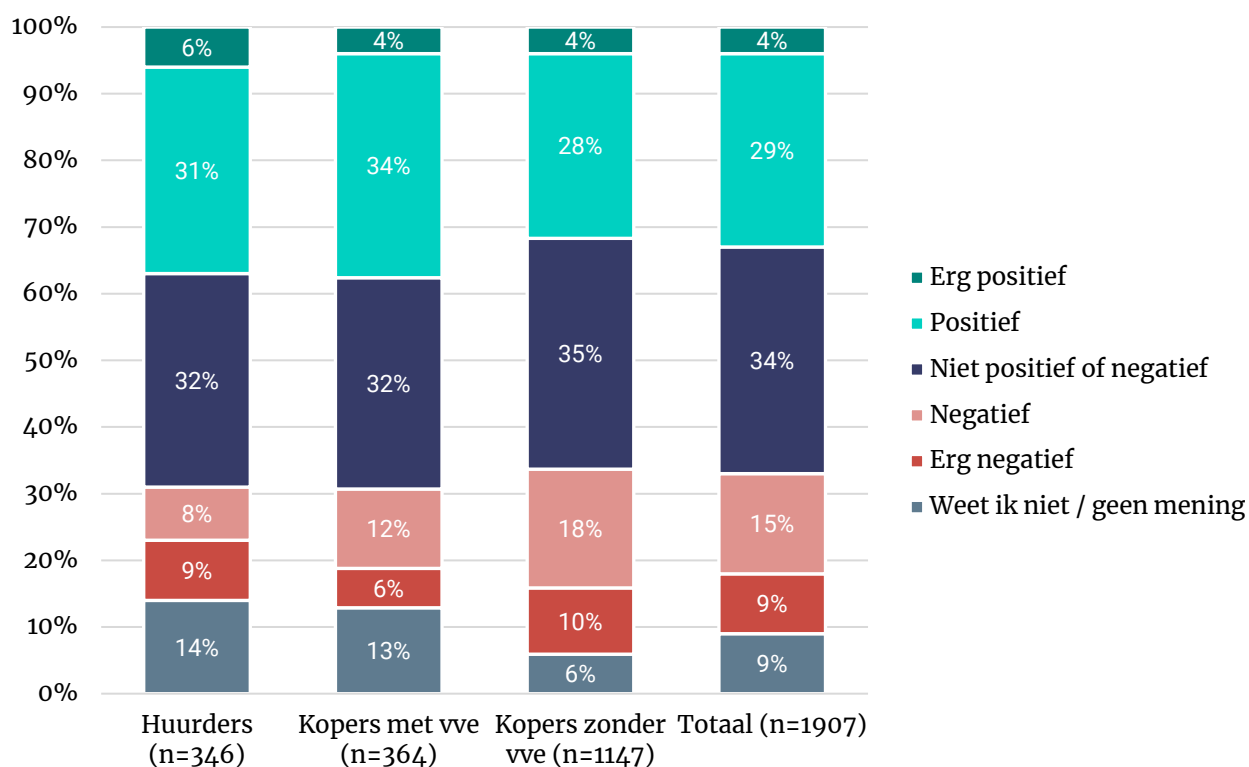
**Figuur 5.3 - Per wanneer denkt u dat deze standaard voor verwarmingsinstallaties in zal gaan? (n=1691)**



## 5.2 Beoordeling nieuwe standaard

Respondenten is gevraagd om te beoordelen wat zij van de nieuwe standaard vinden, op basis van hoe die volgens hen zou zijn (Figuur 5.4). Zoals in de vorige vragen te zien is, betekent dit voor een groot aantal respondenten dat zij een standaard beoordelen die niet overeenkomt met de daadwerkelijke standaard die in 2026 ingaat. Kopers zonder vve kijken vaker negatief aan tegen de standaard dan huurders en kopers met een vve (18% vs respectievelijk 8% en 12%). Een mogelijke reden hiervoor, is dat huurders en kopers met een vve denken minder met de (vermeende) negatieve effecten van de nieuwe standaard te maken te hebben. De mogelijke kosten en/of het gedoe van het aanpassen van de woning die dit bijvoorbeeld met zich meebrengt achtten zij niet voor zichzelf, maar voor hun verhuurder/vve.

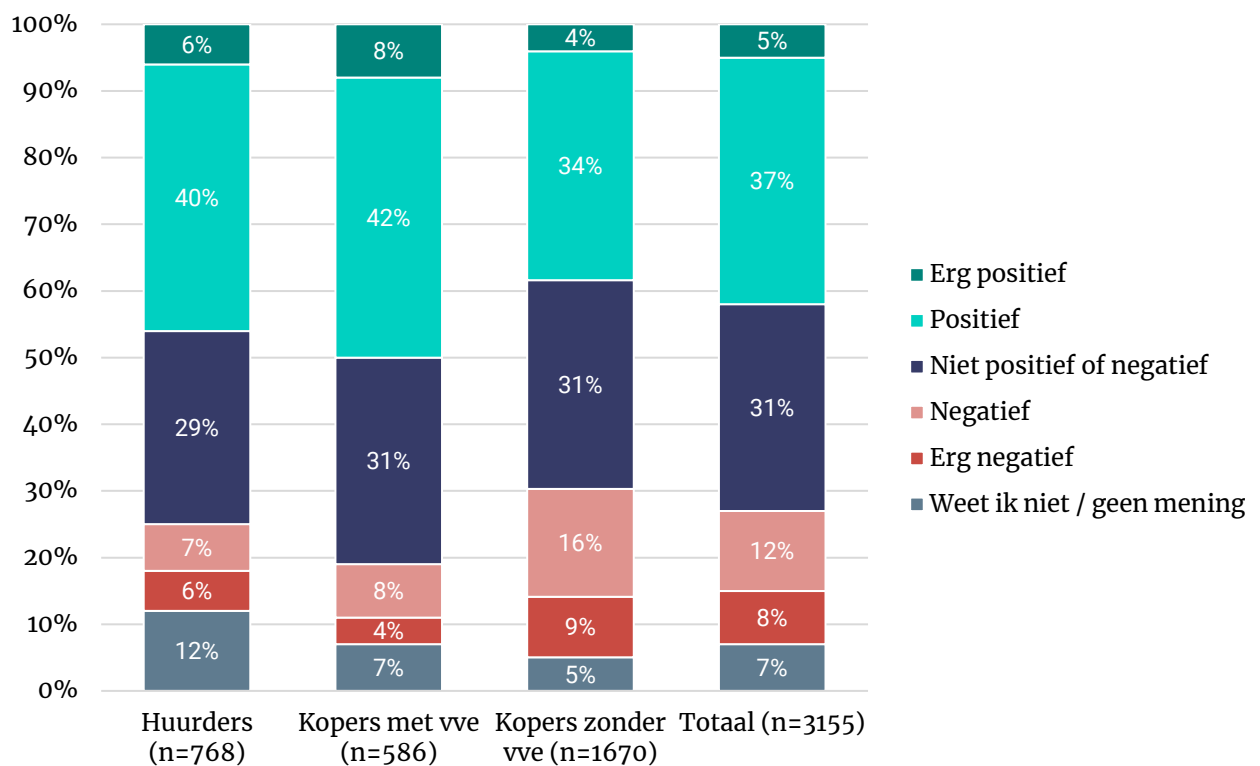
**Figuur 5.4 – Hoe kijkt u aan tegen de nieuwe standaard zoals die volgens u zal zijn?**



Vervolgens hebben alle respondenten een korte tekst met uitleg over de nieuwe standaard en de aangekondigde uitzonderingen gekregen (zie Bijlage B op pagina 40 voor de uitleg), waarna hen nogmaals gevraagd is om deze standaard te beoordelen (Figuur 5.5). Respondenten die aangaven nog niet eerder van de standaard gehoord te hebben, kregen alleen deze tweede vraag. Deze houding is overwegend positiever dan die van vóór de uitleg. De groep respondenten die positief tegen de nieuwe standaard aankijkt is nu ongeveer 42 procent, tegenover 33 procent bij de vorige vraag en ook het aantal respondenten dat negatief tegen de standaard aankijkt daalt van ongeveer één op de vier naar ongeveer één op de vijf.

Wel zijn de verschillen tussen kopers zonder vve en huurders/kopers met vve nog verder toegenomen. Kopers met een vve zijn vaker (zeer) positief en minder vaak (zeer) negatief dan kopers zonder vve en huurders zijn ook minder vaak (zeer) negatief dan kopers zonder vve. Net als bij de vorige vraag, kan dit komen doordat huurders en kopers met een vve in mindere mate te maken krijgen met de (negatieve) effecten van de nieuwe standaard. Nu iedere respondent weet dat de nieuwe standaard gaat om het vervangen van een defecte cv-ketel (groot onderhoud) kan het nog duidelijker zijn dat dit op lasten is van de verhuurder/vve en niet op lasten van de respondent zelf.

**Figuur 5.5 – Hoe kijkt u aan tegen de normering verwarmingsinstallaties zoals die zojuist beschreven is?**



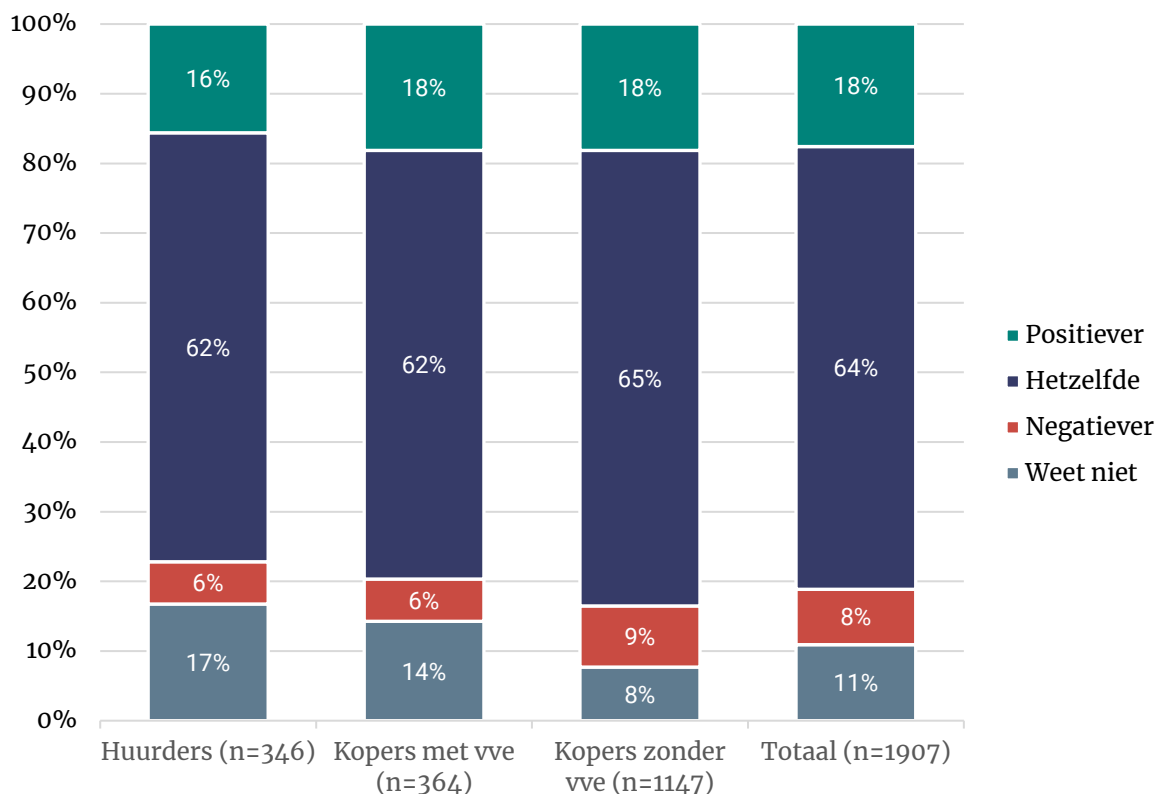


In de vorige vraag zijn alle respondenten van dit onderzoek meegenomen, ook de respondenten die niet gevraagd zijn een oordeel te vormen voordat ze de uitleg kregen. Dit betekent dat hieruit niet direct is af te leiden of de houding van de respondenten positiever is geworden na het lezen van de uitleg. Het kan zo zijn dat de respondenten die alleen de tweede vraag hebben gekregen simpelweg positiever tegen de standaard aankijken en dat de oordelen daarom positiever zijn bij de tweede vraag. Om dit uit te sluiten en puur het effect van de uitleg te meten, hebben we de verschillende beoordelingen bekeken van de respondenten die beide vragen kregen (Figuur 5.6)

Over het algemeen zijn respondenten iets positiever nadat zij de uitleg over de standaard hebben gelezen. Van alle respondenten heeft 18 procent een positiever oordeel gegeven na het lezen van de tekst, terwijl 8 procent juist een negatievere beoordeling heeft gegeven. Ook respondenten die eerst geen mening hadden of het niet wisten, zijn na het lezen van de tekst met uitleg vaker (heel) positief dan (heel) negatief. De precieze verandering van mening is te zien in Bijlage C. Er zitten geen significante verschillen tussen de verschillende woontypen, behalve dat huurders het vaker niet weten dan kopers zonder vve (17% vs 8%).

Deze resultaten suggereren dat er bij een kleine groep een positiever beeld te behalen is door goede uitleg en communicatie over de standaard. Voor het merendeel lijkt dit echter geen effect te hebben: zij veranderen hun mening niet of hebben zelfs een negatievere mening na de uitleg.

**Figuur 5.6 – Vergelijking beoordeling standaard voor en na het lezen van de uitleg. (n=1907)**



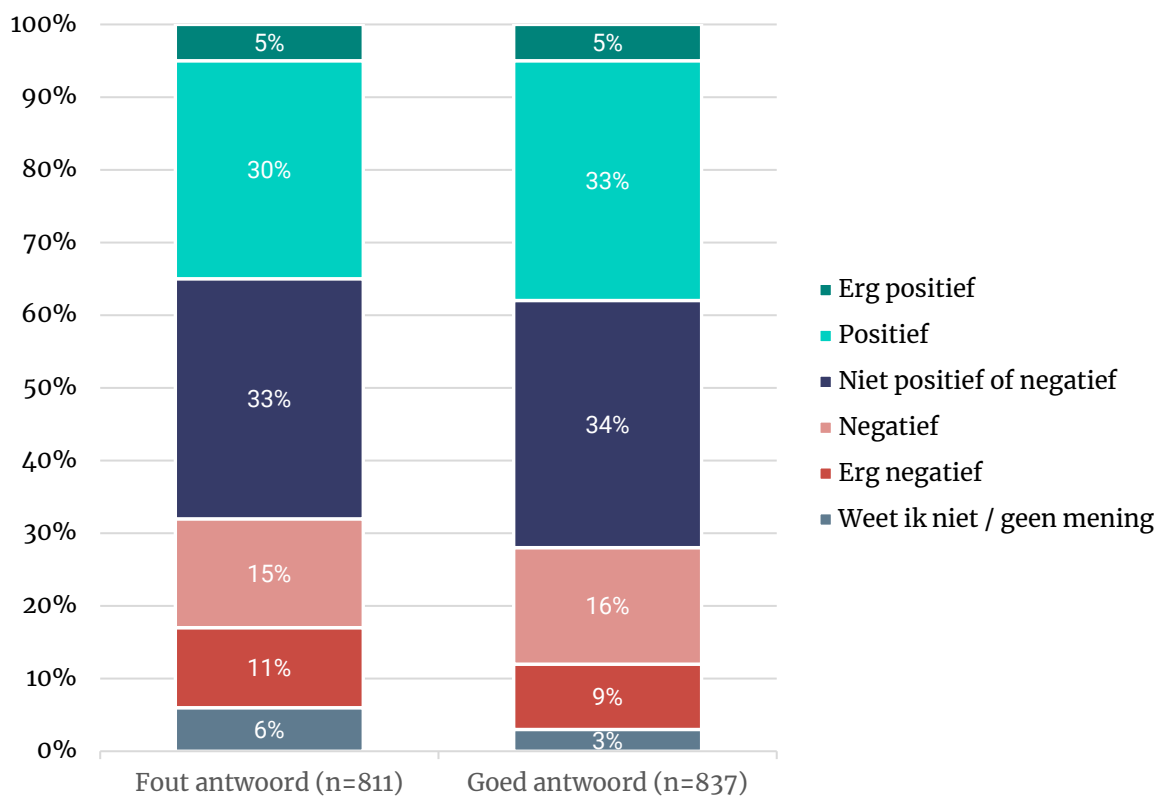
### 5.3 Redenen voor weerstand

Er kunnen meerdere redenen ten grondslag liggen aan de weerstand die sommige mensen hebben ten aanzien van de nieuwe standaard. Een mogelijke verklaring is dat zij een verkeerd beeld hebben van wat de standaard inhoudt. Denken respondenten bijvoorbeeld dat de nieuwe standaard inhoudt dat zij een volledig elektrische warmtepomp aan moeten schaffen, dan vinden zij dit misschien te duur of een te grote ingreep. Ook een verkeerd beeld van wanneer de standaard ingaat kan een reden voor weerstand zijn. Denken respondenten bijvoorbeeld dat de nieuwe standaard al vóór 2026 ingaat, dan vinden zij dit misschien te snel en niet haalbaar.

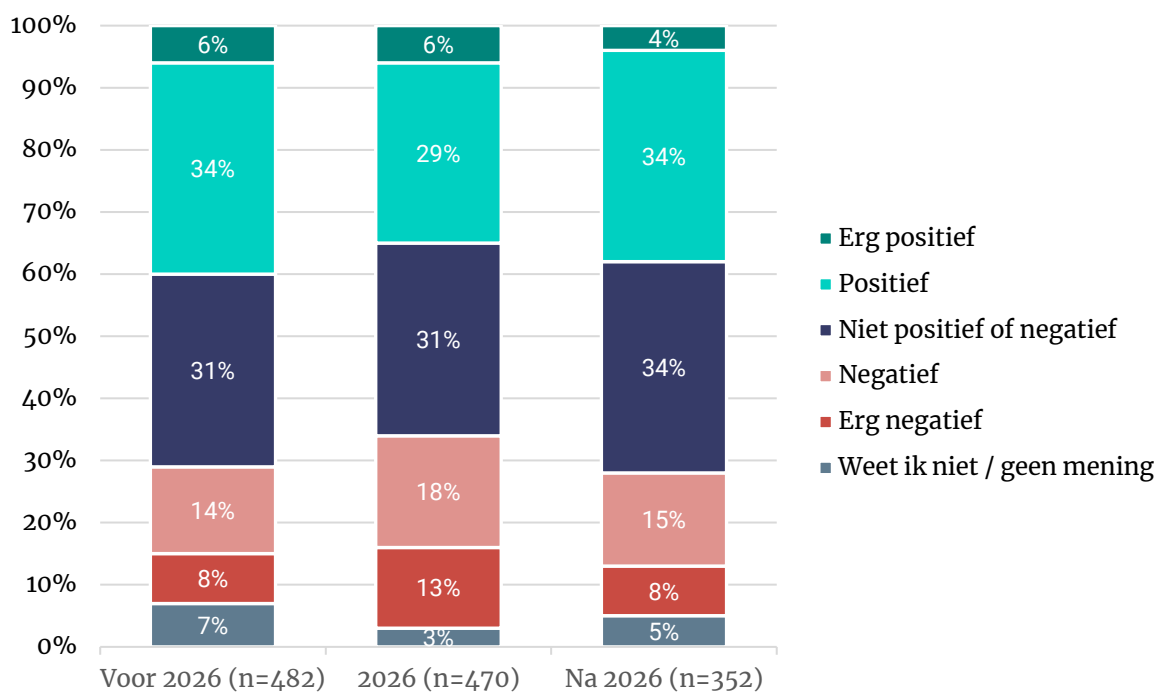
Om te kijken of een verkeerd beeld over wat de standaard inhoudt en wanneer deze ingaat samenhangt met de beoordeling van de standaard, zijn de vragen over kennis gekruist met de houding. Figuur 5.7 en Figuur 5.8 geven aan of de beoordeling afhangt van een verkeerd beeld over respectievelijk wat de nieuwe standaard inhoudt en wanneer deze ingaat. Bij beide figuren gaat het over de beoordeling van de standaard zoals de respondent denkt dat die is, dus voordat de respondent de uitleg over de standaard hebben gelezen.

Er zijn geen significante verschillen in de beoordeling van de standaard tussen respondenten die een verkeerde beeld hadden van wat de nieuwe standaard inhoudt en de respondenten die hier een goed beeld van hadden. Deze resultaten suggereren dus niet dat een negatieve beoordeling van de standaard komt doordat de respondenten een verkeerd beeld hebben van wat die standaard inhoudt. Ook een verkeerd beeld van wanneer de standaard ingaat, lijkt geen effect te hebben op de beoordeling. Respondenten die denken dat de standaard al vóór 2026 ingaat, geven vergelijkbare beoordelingen als respondenten die denken dat de standaard na 2026 ingaat. Het meest negatief zijn respondenten die denken dat de standaard in 2026 ingaat, het correcte jaar. Zij zijn significant vaker zeer negatief.

**Figuur 5.7 – Beoordeling nieuwe standaard uitgesplitst naar goed of fout antwoord over wat de nieuwe standaard inhoudt**

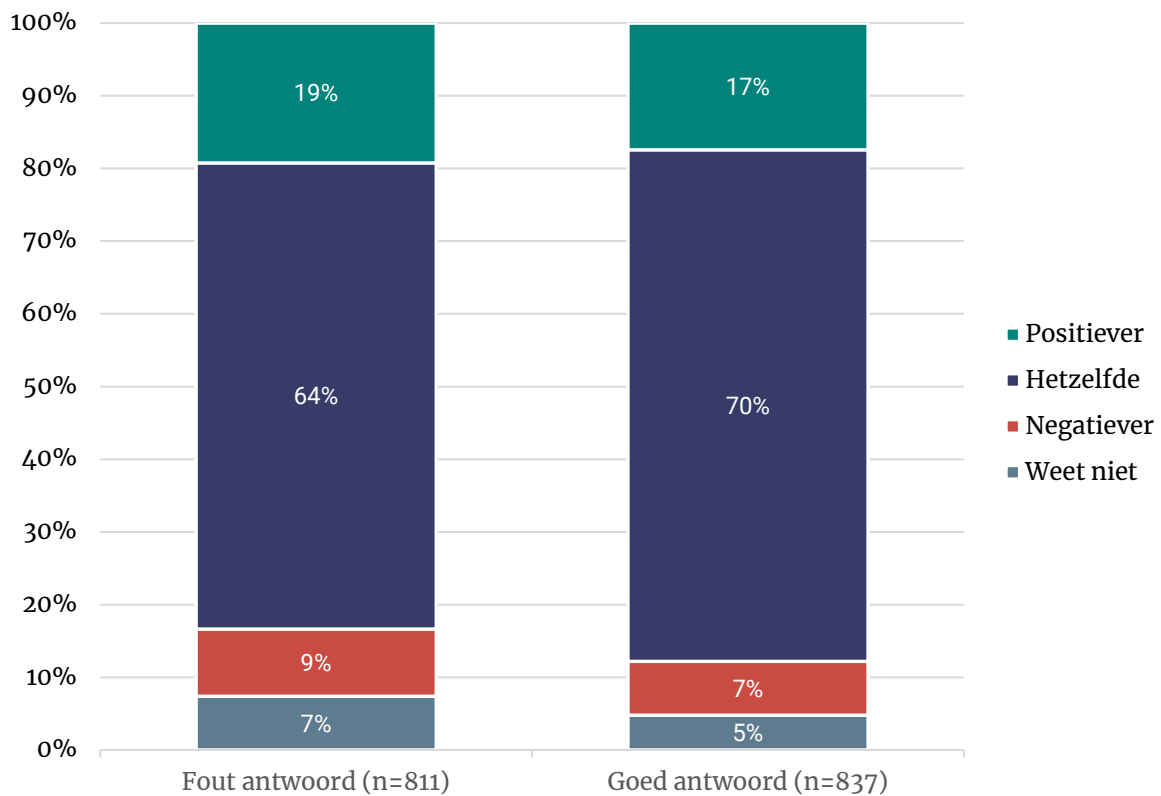


**Figuur 5.8 – Beoordeling nieuwe standaard uitgesplitst naar verwachting wanneer de standaard ingaat**



Het resultaat dat een verkeerd beeld van de nieuwe standaard niet samenhangt met de beoordeling ervan, lijkt in te gaan tegen de eerder gevonden resultaten dat respondenten hun beoordeling aanpassen na het lezen van de uitleg over de standaard. Dit zou betekenen dat respondenten hun beoordeling aanpassen na het lezen van de uitleg, ongeacht of zij van tevoren een verkeerd beeld hadden van de standaard of niet. In Figuur 5.9 is de verandering van de beoordeling na het lezen van de uitleg weergegeven voor respondenten die een verkeerd beeld en een goed beeld van de nieuwe standaard hadden. Deze resultaten laten zien dat het beeld dat de respondenten hadden van de nieuwe standaard, inderdaad niet uitmaakt voor of zij hun beoordeling aanpassen. Dat betekent dat er in de uitleg die de respondenten gelezen hebben, waarschijnlijk andere informatie staat waardoor zij hun mening hebben bijgesteld.

**Figuur 5.9 – Vergelijking aanpassen beoordeling tussen respondenten die een verkeerd en een goed beeld hadden van wat de nieuwe standaard inhoudt**



Als de weerstand tegen de nieuwe standaard niet samenhangt met het beeld dat men heeft van wat de standaard inhoudt, waar hangt het dan vanaf? Respondenten die (zeer) positief en (zeer) negatief tegen de nieuwe standaard aankeken na het lezen van de uitleg, is gevraagd of zij in een open vraag hun beoordeling toe kunnen lichten.

De belangrijkste redenen waarom respondenten negatief tegenover de nieuwe standaard staan, zijn dat zij dit te duur vinden (of dat tenminste verwachten), het geen haalbare optie zou zijn, (hybride) warmtepompen helemaal niet duurzaam worden geacht of in ieder geval minder schoon/goed zouden zijn dan aardgas en dat men niet gedwongen wil worden om aanpassingen te moeten maken. Gedoe in de woning en vermeend geluidsoverlast worden ook genoemd als meer praktische problemen. Een deel noemt ook dat zij tegen zijn omdat zij het onzin/niet nodig

vinden en omdat de nieuwe standaard van de overheid komt, waar zij principieel tegen zijn. Opvallend is dat de open antwoorden van de respondenten die negatief zijn, over het algemeen een stuk langer zijn dan die van de respondenten die positief zijn. Veel negatieve respondenten noemen vaak meerdere van de bovengenoemde redenen tegelijk in hun antwoord.

Daarnaast is er ook een groepje respondenten die juist ontevreden zijn omdat zij vinden dat de nieuwe standaard niet ver genoeg gaat. Zij noemen bijvoorbeeld dat hybride warmtepompen nog niet duurzaam genoeg zijn, dat de nieuwe standaard zinloos is als appartementen niet ook mee worden genomen en zij vragen zich af of dit eigenlijk wel gaat helpen of dat er niet meer nodig zou moeten zijn. Deze groep negatieve respondenten is in de minderheid.

De respondenten die positief tegenover de nieuwe standaard staan, noemen vaak als reden dat alle kleine beetjes helpen, er echt (nu) iets moet gebeuren en dat alles wat goed is voor het klimaat/milieu een stap in de goede richting is. In contrast met de respondenten die negatief tegen de nieuwe standaard aankijken, noemt deze groep juist dat dwang goed is omdat er anders niks gebeurt, vinden zij de standaard realistisch en redelijk en noemt een enkeling zelfs kostenbesparing (op lange termijn) als reden om positief te zijn. Tot slot is er nog een groepje die het als positief ervaart en daarbij als uitleg geven dat zij er zelf toch niet mee te maken krijgen. Bijvoorbeeld omdat zij huren, bij een vve zitten die dit regelt, in een monumentaal pand wonen of al zijn overgestapt op duurzame(re) alternatieven.



## 6 Conclusie

Zes op de tien respondent heeft al een van de nieuwe standaard verwarmingsinstallaties die in 2026 ingaat gehoord en minder dan een kwart van de respondenten zegt hier ook inhoudelijk bekend mee te zijn. Gevraagd naar wat de nieuwe standaard inhoudt, weet ongeveer 30 procent van alle respondenten het goede antwoord te geven. Dit is waarschijnlijk een overschatting, omdat hier ook respondenten tussen zitten die het goede antwoord toevallig gegokt hebben. Ook de vraag wanneer de nieuwe standaard precies ingaat, weten de meeste respondenten niet goed te beantwoorden. Van het totale aantal respondenten, wist 17 procent het juiste jaartal (2026) te noemen. In iets mindere mate worden de jaartallen 2025 en 2030 genoemd. Ongeveer de helft van alle respondenten (46%) heeft geen idee wanneer het ingaat en heeft dan ook geen jaartal gegokt.

Eén op de drie respondenten die op zijn minst al eens gehoord had van de nieuwe standaard, kijkt positief aan tegen de nieuwe standaard, zoals die volgens hen was. Voor een groot deel van hen betekent dit dat zij een andere standaard beoordelen dan hoe deze in het echt gaat zijn, omdat zij de inhoud en/of het jaartal van de standaard niet goed hadden. Na het lezen van een korte uitleg over de standaard, stelt 18 procent hun beoordeling bij naar een positiever antwoord en 8 procent naar een negatiever antwoord. Respondenten die nog niet eerder over de standaard hadden gehoord zijn over het algemeen meer positief dan negatief.

Weerstand tegen de nieuwe standaard lijkt maar in beperkte mate afhankelijk te zijn van of de respondenten een verkeerd beeld hebben van wat de standaard inhoudt. Genoemde redenen voor een negatieve houding ten aanzien van de nieuwe standaard, zijn dat de kosten te hoog zullen zijn, het niet haalbaar is om over te stappen op een hybride warmtepomp, dat aardgas schoner/beter zou zijn dan een hybride warmtepomp en dat men niet gedwongen wil worden tot aanpassingen. Aan de andere kant noemen respondenten die positief tegenover de nieuwe standaard staan juist dat dwang goed is omdat er anders te weinig gebeurt.

Twee op de drie respondenten maken zich zorgen om klimaatverandering, maar niet iedereen van hen denkt dat hun acties daar invloed op kunnen hebben. Een logische verklaring is dat zij vanwege hun woonsituatie minder in staat zijn om zelf grote verduurzamende maatregelen te treffen en enkel kleine besparende maatregelen kunnen nemen. Huurders maken zich namelijk in gelijke mate zorgen over klimaatverandering als kopers, maar voelen zich minder vaak verantwoordelijk daar ook naar te handelen.

De mate waarin respondenten hun woning al hebben verduurzaamd en van plan zijn dat in de toekomst nog te gaan doen, hangt samen met hun financiële mogelijkheden en de eigenzeggenschap over de woning. Met name de grote aanpassingen als isolatie, zonnepanelen en een warmtepomp zijn aanpassingen die respondenten graag zouden doen als geld geen rol zou spelen. Dat het te duur is, is dan ook de vaakst gekozen reden voor kopers om het huis niet (verder) te verduurzamen. Voor huurders is de vaakst gekozen reden dat hun verhuurder niet wil verduurzamen. Zij benoemen de verhuurder als de hoofdverantwoordelijke om de woning te verduurzamen. Kopers noemen meestal zichzelf (of hun vve) en noemen ook regelmatig de Rijksoverheid als hoofdverantwoordelijke.

Er is veel onzekerheid over de energiekosten en het effect hiervan op de energierekening. Het merendeel van de respondenten heeft een voorkeur voor een vast energiecontract en twee op de drie respondenten maakt zich zorgen over de invloed van veranderende energieprijzen op hun energierekening.

Er is een groep respondenten die principieel tegen verduurzaming lijkt te zijn. De grootte van deze groep wordt geschat op ongeveer 10 procent van het totaal. Dit zijn respondenten die zich geen zorgen maken over klimaatverandering, niet van plan zijn iets aan te passen aan hun woning (ook niet als geld geen rol zou spelen), verwachten dat een warmtepomp en duurzamere energie zorgt voor hogere energiekosten en die zowel vóór als na het lezen van de tekst met uitleg over de nieuwe standaard, dit als (erg) negatief beschouwen.



## A Respons naar achtergrondkenmerken

Woonsituatie	Absolute aantallen
Huurder	768
Koper met vve	586
Koper zonder vve	1670
Onbekend	131
<b>Totaal</b>	<b>3155</b>

Geslacht	Man	Vrouw
Huurder	51%	49%
Koper met vve	51%	49%
Koper zonder vve	52%	48%

Leeftijd	18-34 jaar	35-49 jaar	50-64 jaar	65+
Huurder	25%	18%	33%	24%
Koper met vve	23%	14%	23%	40%
Koper zonder vve	15%	19%	32%	33%

Inkomensniveau	Beneden modaal	Modaal	Boven modaal	Onbekend
Huurder	57%	14%	18%	11%
Koper met vve	21%	23%	47%	9%
Koper zonder vve	18%	17%	55%	10%

Opleidingsniveau	Laag opleidingsniveau	Middelbaar opleidingsniveau	Hoog opleidingsniveau
Huurder	24%	41%	35%
Koper met vve	16%	20%	63%
Koper zonder vve	19%	33%	48%





Regio Nederland	Noord	Oost	Zuid	West
Huurder	11%	23%	23%	42%
Koper met vve	10%	11%	15%	65%
Koper zonder vve	14%	19%	27%	41%

Politieke voorkeur	Huurder	Koper met vve	Koper zonder vve
VVD	3%	10%	11%
D66	4%	11%	7%
PVV	6%	3%	3%
CDA	2%	3%	3%
SP	7%	3%	3%
PvdA	7%	11%	9%
GroenLinks	10%	12%	10%
PvdD	10%	8%	5%
CU	2%	2%	3%
Volt	5%	5%	4%
JA21	2%	3%	4%
SGP	2%	1%	3%
BBB	12%	5%	12%
Lid Omtzigt	5%	5%	4%
Anders	5%	5%	3%
Ongeldig / niet gestemd / wil niet zeggen	17%	12%	15%

Bouwjaar woning	Huurder	Koper met vve	Koper zonder vve
2020 - 2023	3%	4%	2%
2015 - 2019	4%	4%	4%
2010 - 2014	4%	6%	3%



2000 - 2009	7%	17%	8%
1990 - 1999	6%	13%	15%
1980 - 1989	17%	9%	15%
1970 - 1979	14%	7%	16%
1960 - 1969	13%	10%	10%
1950 - 1959	10%	6%	6%
1940 - 1949	3%	1%	1%
Voor 1940	10%	21%	20%
Weet ik niet	8%	2%	1%

Type woning	Huurder	Koper met vve	Koper zonder vve
Vrijstaande woning	2%	3%	20%
2- onder-1-kapwoning	6%	3%	20%
Rijtjeshuis, tussenwoning	30%	12%	38%
Rijtjeshuis, hoekwoning	11%	4%	17%
Flat / appartement, laagbouw (maximaal 4 woonlagen)	33%	50%	2%
Flat / appartement, hoogbouw (5 woonlagen of meer)	9%	27%	0%
Seniorenwoning / serviceflat / aanleunwoning	3%	0%	0%
Studentenflat / studentenhuis	4%	0%	0%
Verzorgingstehuis / verpleeghuis	0%	0%	0%
Boerderij	0%	0%	1%
Anders	2%	1%	1%

## B Gebruikte vragenlijst

### Inleiding

Welkom bij dit onderzoek over de verduurzaming van uw woning. Fijn dat u mee wilt doen!

Bij de meeste vragen is slechts één antwoord mogelijk. U kunt het hokje van uw keuze aanvinken. Bij enkele vragen zijn meerdere antwoorden mogelijk. Dit staat bij de vraag aangegeven. U mag hier dus meer dan één hokje aanvinken. Vergeet niet een vinkje te plaatsen als u een antwoord met een tekstvak kiest. Als u geen vinkje zet, krijgt u een foutmelding. Ook als u een vraag niet op de juiste manier invult, krijgt u een foutmelding.

### Screeningvraag

Volgens de gegevens in het panel woont u in een koopwoning. Is deze koopwoning onderdeel van een vve?

1. Ja
2. Nee

Weet ik niet/wil ik niet zeggen

### Algemene situatie

1. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

	Helemaal eens	Eens	Neutraal	Oneens	Helemaal oneens	Weet ik niet/ geen mening
Ik ben op de hoogte van de effecten van klimaatverandering						
Ik maak me zorgen over klimaatverandering						
Ik voel me verantwoordelijk om actie te ondernemen tegen klimaatverandering						
Ik denk dat mijn acties invloed kunnen hebben op klimaatverandering						



2. Hoe verwarmt u momenteel uw huis?
- Cv-ketel
  - Hybride warmtepomp
  - Elektrische warmtepomp
  - Warmtenet
  - Anders, namelijk.....
  - Weet niet

### Energiecontract

3. Wat voor type energiecontract heeft u momenteel?
- Vast energiecontract (mouseover: "Een vast energiecontract is een overeenkomst waarmee de energieprijzen voor een langere tijd wordt vastgelegd, van 1 tot 5 jaar. Binnen deze looptijd veranderen de tarieven voor stroom en/of gas niet.")
  - Variabel energiecontract (mouseover: "Een variabel energiecontract is een overeenkomst waarmee de tarieven voor stroom en/of gas binnen een jaar meerdere keren worden gewijzigd. Bijvoorbeeld maandelijks of twee keer per jaar.")
  - Dynamisch energiecontract (mouseover: "Bij een dynamisch energiecontract is de prijs die je als consument betaalt voor stroom direct gekoppeld aan de prijs van stroom op dat moment. Meestal verschilt de prijs hierbij per uur.")
  - Weet ik niet
4. Zou u op dit moment liever een vast of variabel energiecontract hebben?
- Vast energiecontract (mouseover: "Een vast energiecontract is een overeenkomst waarmee de energieprijzen voor een langere tijd wordt vastgelegd, van 1 tot 5 jaar. Binnen deze looptijd veranderen de tarieven voor stroom en/of gas niet.")
  - Variabel energiecontract (mouseover: "Een variabel energiecontract is een overeenkomst waarmee de tarieven voor stroom en/of gas binnen een jaar meerdere keren worden gewijzigd. Bijvoorbeeld maandelijks of twee keer per jaar.")
  - Dynamisch energiecontract (mouseover: "Bij een dynamisch energiecontract is de prijs die je als consument betaalt voor stroom direct gekoppeld aan de prijs van stroom op dat moment. Meestal verschilt de prijs hierbij per uur.")
  - Weet ik niet
5. Kunt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten?

Open antwoord

Weet ik niet/wil ik niet zeggen

6. In hoeverre bent u het eens met de volgende stelling:  
"Ik maak mij zorgen over de invloed van veranderende energieprijzen op mijn energierekening."
- Helemaal mee eens
  - Eens
  - Neutraal
  - Oneens
  - Helemaal oneens
  - Weet ik niet



## Kennis energierekening

7. Wat verwacht u dat er gebeurt met uw energiekosten als u een warmtepomp neemt?
- Die wordt hoger
  - Die blijft gelijk
  - Die wordt lager
  - Weet ik niet
8. In Nederland wordt steeds meer elektriciteit opgewekt via zonnepanelen en windmolens. Welk effect heeft dit op de energiekosten denkt u?
- Die worden hoger
  - Die blijven gelijk
  - Die worden lager
  - Weet ik niet
9. Kunt u uw antwoord op de vorige vraag toelichten?

*Open antwoord*

Weet ik niet/wil ik niet zeggen

## Al ondernomen en nog te nemen maatregelen

10. Heeft u in de afgelopen twee jaar een van de volgende aanpassingen aan uw woning gedaan? *Meerdere antwoorden mogelijk*
- Ik heb mijn huis geïsoleerd (bijvoorbeeld dakisolatie, vloerisolatie, muurisolatie en/of raamisolatie)
  - Kierdichting; zoals tochtstrips en brievenbusborstels
  - Elektrische verwarming
  - LED-verlichting
  - Elektrisch koken
  - Zonneboiler
  - Elektrische keukenboiler (bijvoorbeeld een Quooker)
  - Warmtepomp
  - Zonnepanelen
  - Elektrische luchtkoeling (bijvoorbeeld een airco)
  - Anders namelijk.....
  - Niets, ik heb het bovenstaande eerder al gedaan
  - Niets
11. Heeft u het afgelopen jaar de volgende acties ondernomen om energie te besparen?
- Thermostaat lager gezet
  - Minder ruimten verwarmen
  - Korter douchen
  - Aanvoertemperatuur cv-ketel verlaagd naar 60 graden of lager
  - Geen van deze



12. Welk van de volgende acties om uw woning (verder) te verduurzamen zou u nu kunnen en ook willen ondernemen? *Meerdere antwoorden mogelijk*
- Mijn huis isoleren (dakisolatie, vloerisolatie, muurisolatie en/of raamisolatie)
  - Kierdichting; zoals tochtstrips en brievenbusborstels
  - Elektrische verwarming
  - LED-verlichting
  - Elektrisch koken
  - Zonneboiler
  - Elektrische keukenboiler (bijvoorbeeld een Quooker)
  - Warmtepomp
  - Zonnepanelen
  - Elektrische luchtkoeling (bijvoorbeeld een airco)
  - Thermostaat lager zetten
  - Minder ruimten verwarmen
  - Korter douchen
  - Aanvoertemperatuur cv-ketel verlagen naar 60 graden of lager
  - Anders namelijk.....
  - Niets, mijn woning is al duurzaam
  - Niets
13. Welk van de volgende acties zou u willen ondernemen om uw woning (verder) te verduurzamen als geld geen rol zou spelen? *Maximaal 3 antwoorden mogelijk.*
- < Max 3 antwoorden >
- Mijn huis isoleren (dakisolatie, vloerisolatie, muurisolatie en/of raamisolatie)
  - Kierdichting; zoals tochtstrips en brievenbusborstels
  - Elektrische verwarming
  - LED-verlichting
  - Elektrisch koken
  - Zonneboiler
  - Elektrische keukenboiler (bijvoorbeeld een Quooker)
  - Warmtepomp
  - Zonnepanelen
  - Elektrische luchtkoeling (bijvoorbeeld een airco)
  - Anders namelijk.....
  - Niets, mijn woning is al duurzaam
  - Niets
14. Wat is zou voor u de voornaamste reden zijn om uw huis *niet* (verder) te verduurzamen?
- Ik vind het te duur
  - 'Gedoe' in mijn woning
  - Ik weet niet wat ik kan (laten)doen of waar ik moet beginnen
  - In mijn woning is het technisch niet mogelijk om verduurzamende maatregelen te nemen
  - Mijn verhuurder/vve wil geen maatregelen nemen
  - Dat moet mijn gemeente regelen en betalen
  - Ik vind het niet belangrijk / ik wil mijn huis niet verduurzamen
  - Ik denk niet dat het helpt
  - N.V.T; ik wil mijn huis wel verduurzamen of heb dit al gedaan



15. In de media en online wordt veel gesproken over of het stroomnet overbelast raakt als iedereen overstapt op zonnepanelen, warmtepompen en/of elektrische auto's. In hoeverre denkt u dat dit een probleem is bij u in de buurt?
- Heel erg
  - Erg
  - Neutraal
  - Een beetje
  - Niet
  - Weet ik niet
16. Bij wie ligt volgens u de grootste verantwoordelijkheid om uw woning aardgasvrij te maken?
- Mijn gemeente
  - Rijksoverheid
  - De eigenaar van het huis (mijn verhuurder/de vve waar ik deel van uitmaak/ikzelf als eigenaar, afhankelijk van de doelgroep)
  - De vve waar ik onderdeel van uitmaak
  - De energieleveranciers
  - Bij mijzelf
  - Weet ik niet
  - Ik wil niet van het aardgas af

#### Normering warmtepomp

17. Het kabinet heeft besloten dat er een nieuwe standaard komt voor verwarmingsinstallaties (bijvoorbeeld een cv-ketel). Heeft u iets gehoord over deze nieuwe standaard?
- Ja, daar ben ik bekend mee
  - Ja, maar ik weet niet precies wat het inhoudt
  - Nee, daar had ik nog niet eerder van gehoord -> Skip vraag 20
18. Wat houdt de nieuwe standaard voor verwarmingsinstallaties volgens u in?
- Alle cv-ketels moeten worden vervangen door volledig elektrische warmtepompen als de normering ingaat
  - Alle cv-ketels moeten worden vervangen door hybride warmtepompen of volledig elektrische warmtepompen als de normering ingaat
  - Alleen cv-ketels die ouder zijn dan 10 jaar moeten worden vervangen door volledig elektrische warmtepompen als de normering ingaat
  - Alleen cv-ketels die ouder zijn dan 10 jaar moeten worden vervangen door hybride warmtepompen of volledig elektrische warmtepompen als de normering ingaat
  - Alleen cv-ketels die kapotgaan moeten worden vervangen door volledig elektrische warmtepompen als de normering ingaat
  - Alleen cv-ketels die kapotgaan moeten worden vervangen door hybride warmtepompen of volledig elektrische warmtepompen als de normering ingaat
  - De normering houdt alleen in dat er strengere eisen gesteld worden aan cv-ketels
  - Ik weet het echt niet



19. Per wanneer denkt u dat deze standaard voor verwarmingsinstallaties in zal gaan?

Jaar: \_\_\_\_\_

Ik weet het echt niet

20. Hoe kijkt u aan tegen de nieuwe standaard zoals die volgens u zal zijn?

- a. Erg positief
- b. Positief
- c. Niet positief of negatief
- d. Negatief
- e. Erg negatief
- f. Weet ik niet/geen mening

**(Programmeren NOT BACK)**

*Per 2026 wordt de hybride warmtepomp de nieuwe standaard voor verwarmingsinstallaties. Dit betekent dat wanneer de cv-ketel aan vervanging toe is, er minimaal een hybride warmtepomp voor in de plaats komt. Deze standaard zal niet voor alle woningen gelden. De huidige uitgangspunten voor de standaard zijn:*

1. *Appartementen en monumentale woningen vallen buiten de standaard;*
2. *Vrijstaande woningen, hoekwoningen en rijtjeswoningen vallen wel onder de standaard;*
3. *Er moet een terugverdientijd voor de (hybride) warmtepomp van 7 jaar of minder voor de woning zijn, een warmtepomp gaat 15 jaar mee;*
4. *De warmtepomp moet voldoen aan de geluidseisen die worden gesteld voor warmtepompen. Dit is een geluidsgrens van 40 dB (geluidsvolume vergelijkbaar met een koelkast) op de erfgrans;*
5. *Woningen die binnen 10 jaar worden aangesloten op een collectieve warmte-oplossing, zoals een warmtenet, vallen niet onder de normering.*

21. Hoe kijkt u aan tegen de normering verwarmingsinstallaties zoals die hierboven beschreven is?

- a. Erg positief -> Vraag 22
- b. Positief -> Vraag 22
- c. Niet positief of negatief -> Vraag 24
- d. Negatief -> Vraag 23
- e. Erg negatief -> Vraag 23
- f. Weet ik niet/geen mening -> Vraag 24

22. U geeft aan positief aan te kijken tegen de normering verwarmingsinstallaties, kunt u uitleggen waarom?

Open antwoord

Weet ik niet/wil ik niet zeggen





23. U geeft aan negatief aan te kijken tegen de normering verwarmingsinstallaties, kunt u uitleggen waarom?

*Open antwoord*

Weet ik niet/wil ik niet zeggen

#### **Achtergrondkenmerken**

1. Bouwjaar woning (per interval van 10 jaar vanaf 1940 tot nu, met de laatste 13 jaar in intervals van 5 jaar)
2. Politieke voorkeur (wat zou u stemmen als er nu Tweede Kamer verkiezingen zouden zijn?)



## C Tabel verandering mening v20&v21

	Erg positief (na)	Positief (na)	Niet positief of negatief (na)	Negatief (na)	Erg negatief (na)	Weet ik niet / geen mening (na)
Erg positief (voor)	53	25	2	1	0	0
Positief (voor)	43	458	45	5	0	5
Niet positief of negatief (voor)	0	160	411	49	3	21
Negatief (voor)	1	14	74	161	22	11
Erg negatief (voor)	1	0	8	34	129	0
Weet ik niet / geen mening (voor)	8	47	57	20	2	37

## Contactgegevens

### **I&O Research Enschede**

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

[info@ioresearch.nl](mailto:info@ioresearch.nl)

[www.ioresearch.nl](http://www.ioresearch.nl)

### **I&O Research Amsterdam**

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

[info@ioresearch.nl](mailto:info@ioresearch.nl)

[www.ioresearch.nl](http://www.ioresearch.nl)